

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
COVID-19 SALGIN SÜRECİ VE UZAKTAN
EĞİTİME YÖNELİK ALGILARI**

Emel YILMAZ
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr.Öğr. Üyesi Ceren UTKUGÜN
Ağustos, 2022
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19
SALGIN SÜRECİ VE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK
ALGILARI

Hazırlayan
Emel YILMAZ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ceren UTKUGÜN

AFYONKARAHİSAR 2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgın Süreci ve Uzaktan Eğitime Yönelik Algıları**” adlı araştırmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22.08.2022

İmza

Emel YILMAZ

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Emel YILMAZ
	Numarası	190683110
	Anabilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
	Programı	Sosyal Bilgiler Eğitimi
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgın Süreci ve Uzaktan Eğitime Yönelik Algıları	
Tez Savunma Sınav Tarihi	22.08.2022	
Tez Savunma Sınav Saati	14:30	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek oy birliği – oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGIN SÜRECİ VE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ALGILARI

Emel YILMAZ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Ağustos, 2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ceren UTKUGÜN

Bu araştırma Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Afyonkarahisar il merkezinde bulunan devlet ortaokullarında görev yapmakta olan 28 Sosyal Bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak uzaman görüşü alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiş, tablolaştırılarak frekanslarla sunulmuş, doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırma sonucunda; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını hakkında düşünceleri, Covid-19 salgınının eğitim sistemine etkileri konusunda görüşleri, Covid-19 uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yönelik görüşleri, Covid-19 salgınında uygulanan uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri ve Covid - 19 salgını sonrasında eğitim hayatında yaşanacak değişiklikler hakkında görüşleri temalarına ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını ve uzaktan eğitim sürecini öğrenci, öğretmen, eğitim-öğretim süreci, yüz yüze eğitim açısından değerlendirmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri; Covid-19 salgını sebebiyle okuldan uzak kalan öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonunun düştüğü, psikolojilerinin olumsuz etkilendiğini vurgulamışlardır. Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimin zorunlu olmasıyla birlikte, teknolojinin verimli kullanılması, EBA'nın yaygınlaşması ve farklı uzaktan eğitim uygulamalarının eğitim hayatına girmesi gibi olumlu özelliklerini vurgulayan Sosyal Bilgiler öğretmenleri bundan sonraki süreçte uzaktan eğitimin kalıcı olabileceğini, yakında Covid-19 ve diğer salgınların öğretim programlarına girebileceğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 salgını, uzaktan eğitim, sosyal bilgiler öğretmeni, sosyal bilgiler dersi, öğretmen.

ABSTRACT

SOCIAL STUDIES TEACHERS' PERCEPTIONS OF COVID-19 EPIDEMIC PROCESS AND DISTANCE EDUCATION

Emel YILMAZ

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION

August, 2022

Advisor: Assist. Prof. Dr. Ceren UTKUGÜN

This research was conducted to determine the perceptions of Social Studies teachers about the Covid-19 epidemic process and distance education. The research was designed in the pattern of phenomenology (phenomenology), one of the qualitative research methods. The study group of the research consists of 28 Social Studies teachers working in public secondary schools in Afyonkarahisar city center. Maximum variation sampling, one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group. As a data collection tool, a semi-structured interview form prepared by taking expert opinion was used, and the data were collected through semi-structured interviews. The data obtained were analyzed by content analysis, presented in tables and presented with frequencies, and supported by direct quotations. As a result of the research; Social Studies teachers' thoughts on the Covid-19 epidemic, their views on the effects of the Covid-19 epidemic on the education system, their views on teaching Social Studies course with Covid-19 distance education, the problems and solution suggestions they experienced during the distance education process applied in the Covid-19 epidemic and the Covid -19 epidemic. Afterwards, the themes of opinions about the changes that will occur in education life have been reached. Social Studies teachers evaluated the Covid-19 epidemic and the distance education process in terms of students, teachers, education-teaching process, and face-to-face education. Social Studies teachers; They emphasized that the motivation of students and teachers who were away from school due to the Covid-19 epidemic decreased and their psychology was negatively affected. Social Studies teachers, who emphasized the positive features such as the efficient use of technology, the widespread use of EBA and the introduction of different distance education applications into education life, together with the necessity of distance education during the Covid-19 epidemic process, said that distance education could be permanent in the next period, and that Covid-19 and other epidemics could soon be an educational system. stated that they could enter their programs.

Keyword: Covid-19 pandemic, distance education, social studies teacher, social studies lesson, teacher.

ÖN SÖZ

Covid-19 virüsü tüm hayatımızı alt üst etmiş ve birtakım değişimlere neden olmuştur. Covid-19 salgını tedbirleri kapsamında MEB okulların kapatılması kararını almış ve uzaktan eğitime geçiş yapmıştır. Eğitim hayatını derinden etkileyen Covid-19 salgını ve uzaktan eğitim konusunda pek çok çalışma yapılmıştır. Bu araştırma Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya birçok kişinin katkısı olmuştur. Araştırmaya katkıda bulunan Afyonkarahisar’da görev yapmakta olan 28 Sosyal Bilgiler öğretmenine vakitlerini ayırıp değerli görüşlerini benimle paylaştıkları için teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimim sürecinde yardımlarına başvurduğum, engin tecrübesi ve bilgisi ile desteklerini üzerimden hiç esirgemeyen sayın danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ceren UTKUGÜN’ne çok teşekkür ederim. Yüksek lisans yapmam için beni yüreklendiren, desteklerini esirgemeyen sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kürşat KOCA’ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini üzerimden hiç çekmeyen aileme ve çalışmam boyunca desteğini üzerimde hep hissettiğim değerli arkadaşlarım Burak AKKAYA ve Teslime KOCA’ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Emel YILMAZ
2022, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ.....	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. COVID-19 SALGINI.....	7
1.1. SALGIN KAVRAMI	7
1.2. COVID-19 SALGININ ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ.....	8
1.3. COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİLER	9
1.3.1. Öğretmenler	10
1.3.2. Öğrenciler.....	11
1.3.3. Veliler.....	12
2. UZAKTAN EĞİTİM.....	13
2.1.UZAKTAN EĞİTİM KAVRAMI.....	13
2.2. UZAKTAN EĞİTİMİN TARİHÇESİ.....	14
2.3. UZAKTAN EĞİTİMİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI	15
2.4. UZAKTAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ	17
3. COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI .18	
3.1. COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİMLE SOSYAL BİLGİLER DERSİ.....	18
3.2. UZAKTAN EĞİTİMİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE SAĞLADIĞI AVANTAJLAR VE DEZAVANTAJLAR	20
4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	25
2. ÇALIŞMA GRUBU	25
3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	26
4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGIN SÜRECİ VE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ALGILARI	29
---	----

1.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGINI HAKKINDA GÖRÜŞLERİ.....	29
1.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGIN SÜRECİ VE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ALGILARI.....	36
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	67

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri.....	26
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Hakkındaki Düşünceleri ..	29
Tablo 3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Covid-19 Salgının Eğitim Sistemine Etkileri Konusundaki Görüşleri.....	32
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgın Sürecinde Kullanmış Oldukları Eğitim Programı Ya Da Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri.....	37
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Uygulanan Uzaktan Eğitimle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimine Yönelik Görüşleri	39
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri Hakkındaki Görüşleri	42
Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sonrası Eğitim Hayatında Yaşanacak Değişiklikler Hakkındaki Görüşleri	45

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

AIDS : İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü

COVID: Korona Virüs Hastalığı

DSO: Dünya Sağlık Örgütü

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ERKEK:E

f: Frekans

FATİH : Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

KADIN:K

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MERS: Orta Doğu Solunum Sendromu

RNA: Ribonükleik Asit

SARS : Ağır Akut Solunum Yetersizliği Sendromu

SBDÖP: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

TDK: Türk Dil Kurumu

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim Ve Kültür Örgütü

Vb.: Ve Benzeri

GİRİŞ

31 Aralık 2019 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü, Çin'in Wuhan şehrinde sebebi bilinmeyen zatürre vakaları bildirmiş ve 5 Ocak 2020 tarihinde ise, daha önce insanlarda görülmemiş yeni bir virüs çeşidi olan Corona virüs tanımlanmıştır. Önce 2019-nCoV olarak ifade edilen bu hastalık, daha sonra Covid-19 olarak adlandırılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 12 Mart 2020 tarihinde covid -19'u pandemi olarak kabul etmiş olup günümüzde de halen bu salgın fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak dünya insanlığını tehdit etmeye devam etmektedir (Budak ve Korkmaz, 2020). Covid-19 ancak mikroskopla görülebilen ve çoğalma imkanı bulduğunda saniyeler içinde çoğalabilen bir mikroorganizma olunca, onunla mücadele oldukça zor olmaktadır (Alpoga ve Alpoga, 2020). Ülkeler Covid-19 (Korona virüs hastalığı) salgınının yayılmasının önüne geçebilmek için, ekonomik ve sosyal hayatı neredeyse tamamen durduracak katı önlemler almak zorunda kalmışlardır. Başta sağlık sistemi olmak üzere eğitim, ticaret, ulaşım, hizmet sektörü ve tüm sosyal sistemler salgının çıkmasıyla derinden etkilenmişlerdir. Ülkeler bu sistemlerin işleyişinde, ölümlerin artması ve salgının yayılmasıyla köklü değişiklikler yapma yoluna gitmişlerdir. Covid-19 salgının etkilerini azaltmak ve günlük yaşamın devam etmesini sağlamak için ülkeler sınırları kapatmış, birbiriyle fiziki ilişkiyi kesmiştir. Çoğu ülke benzer tedbirleri, kendi içinde de alma yoluna gitmiş, insanların fiziki temasını ve yakınlaşmasını önlemek adına; maske, sosyal mesafe ve temizliği ön planda tutan kısıtlayıcı ve önleyici tedbirleri uygulamaya koymuştur (Balcı ve Çetin, 2020).

11 Mart 2020 tarihinde Türkiye'de ilk vaka açıklanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020). Türkiye 'de diğer ülkeler ile paralel covid-19 salgınının yayılımını azaltmak amacıyla, eğitim, ulaşım, çalışma hayatı, sosyal hayat ve daha birçok alanda bir dizi önlem almıştır. Alınan ilk önlemlerin başında, ilk ve orta dereceli okullar ile üniversitelerde eğitime 12 Mart'ta ara verilmiş ve 13 Mart'ta Cuma namazlarının camilerde kılınmaması kararlaştırılmıştır. 15 Mart'ta ise eğlence mekânlarının faaliyetlerine ara verilmiş; vaka sayıları artan Almanya, İspanya, Fransa, Avusturya, Norveç, Danimarka, İsveç, Belçika ve Hollanda ile karşılıklı uçuşlar durdurulmuştur. (Budak ve Korkmaz, 2020). Bu önlemlerle birlikte toplumun temel ihtiyaçlarının teminiyle ilgili üretim, nakliye ve satış hizmetleri gibi işler ile iletişim, elektrik, su, doğal gaz ve belirli ölçüde ulaşım vb. hizmetler azami dikkat ve özenle devam ettirilmiştir. Bunların yanında, dijital teknolojilerin yardımıyla uzaktan verilen e-egitim,

e-ticaret, evlere yiyecek servisi gibi hizmetler bu dönemde ekonomik aktivitesini arttırmıştır (Balcı ve Çetin, 2020).

Salgının eğitim faaliyetlerindeki etkisi ilk olarak okulların kapatılması şeklinde olmuştur. Öğrencilerin, öğretmenlerin ve toplumun diğer üyelerinin sağlığı için Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 23 Mart 2020 Pazartesi'den itibaren öğrencilerin evlerinden katılabileceği uzaktan eğitim faaliyetlerini başlatmıştır (Emin ve Altunel, 2021). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2011-2012 eğitim öğretim yılında Fatih (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesi kapsamında, bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanarak, teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamak için kurulmuş olan EBA (Eğitim Bilişim Ağı) uzaktan eğitim sürecinde etkin rol oynamıştır (Akkaş vd., 2022).

Türkiye'de 11 Mart 2020'de ilk vakanın ardından ara tatil bir hafta öne çekilmiştir. 16 Mart 2020'de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okullar ile üniversiteler tatil edilmiştir.2019 -2020 eğitim öğretim yılının dönem sonuna kadar TRT EBA TV kanallarından dersler işlenmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim yılında 31 Ağustos'ta okullar açılmış ve uzaktan eğitimle telafi eğitimi yapılmıştır. 21 Eylül'de okullar birinci sınıf ve hazırlık sınıfları için yüz yüze olarak açılmış ve kademeli olarak tüm sınıf düzeylerinde yüz yüze eğitime geçilmiştir. Tekrar uzaktan eğitime 23 Kasım-4 Mart' ta dönülmüş, yapılan kabine toplantısı sonucunda 2 Mart'tan itibaren yüz yüze eğitime tekrar geçilmiştir. Vaka sayılarının artması ile birlikte 14 Nisan'da ilkokullarda tekrar uzaktan eğitim kararı alınmıştır. 1 -18 Haziran arasında ise yüz yüze eğitime tekrar geçilmiş ve eğitim öğretim yılı son bulmuştur (Özçelik, 2022).

Problem Durumu

Günümüzde uydu, fiber optik, televizyon, radyo, bilgisayar, internet ve diğer bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler eğitim anlayışını, uygulanışını ve biçimini değiştirmiş; eğitimcileri arayışa yöneltmiş, yeni eğitim programları ve öğrenme-öğretme modelleri geliştirmeye zorlamıştır. Bilişim teknolojilerini kullanan eğitimciler, “küresel eğitim” uygulamalarının mutlaka kullanılması gerektiğini belirtmektedirler. Küresel eğitim imkanı sunan modellerden biri de uzaktan eğitimidir. 1728 yılında ilk uygulaması posta yoluyla gerçekleşen uzaktan eğitim, günümüzde gelişen bilişim teknolojileri sayesinde daha nitelikli, işlevsel telekonferans ve internet uygulamaları biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Birbirlerinden uzakta ve farklı ortamlarda olan öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle görüntülü ve sesli olarak uzaktan eğitim yoluyla etkili iletişim kurabilmektedirler (İşman,2011; Kıralı ve Alcı, 2016).

2019 yılı Aralık ayında Çin'in Hubei Eyaletine bağı Wuhan şehrinde korona virüsün neden olduğu zatürre salgını, yeni tip bir salgın olarak başlamış ve daha sonra dünyanın birçok ülkesine yayılmıştır. Salgınlar bireyleri ve toplumu birçok düzeyde etkileyen sosyal bir olgunun yanında tıbbi bir fenomendir (Karataş, 2020). Covid-19 salgınının Türkiye'yi ve dünyayı etkisi altına alması İşman'ın (2011) ifade ettiği gibi "küresel eğitim" modellerinden olan uzaktan eğitimin kullanılmasına neden olmuştur.

Türkiye'de ilk vaka görülmesi ile birlikte eğitime ara verilmiş ve 2019-2020 bahar dönemi okullar kapatılmış, uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. Bu süreçte uzaktan eğitim kavramı hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin hayatında daha önemli bir yere ulaşmıştır. Verilen bütün dersler gibi Sosyal Bilgiler dersini uzaktan eğitim yoluyla veren öğretmenlerin birçoğu dijital platforma hazırlıksız yakalandıkları için sorun yaşamışlardır. Geçen süreyle birlikte hem öğrencilerin hem öğretmenlerin uzaktan eğitime olan hakimiyetleri artmıştır. Fakat yine de ders takibi, devamsızlık sorunu, iletişim kuramama, dönüt almama, internet sorunları ve yetersiz teknolojik kaynaklar yüzünden öğretmenlerin çoğu sorun yaşamıştır (Demir ve Koçak, 2021). Bu nedenle, bu araştırmada Türkiye'de ve tüm dünyada görülen Covid-19 salgınında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitim hakkındaki algıları konu edilmektedir.

Araştırmanın Amacı

1 Aralık 2019 tarihinde ilk olarak Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Wuhan şehrinde görülen Covid-19 salgını dünyada sağlık, ekonomi, sosyal yaşam ve eğitim gibi hayati alanlarda önemli etkilere neden olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020'de bu süreç küresel bir salgın olarak ilan edilmiş ve ülkeler de kendi olanaklarıyla önlem alma yoluna gitmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2020).

2019-2020 Covid-19 salgını etkeniyle okullar bahar döneminde eğitim öğretime devam edememiştir.07 Nisan 2020 tarihli Birleşmiş Millet Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) verilerine göre, Covid-19 salgını nedeniyle 188 ülkede okullar kapanmıştır. Türkiye'de eğitimde sürekliliği sağlamak için uzaktan eğitimi tercih eden ülkeler arasında yer almıştır. Uzaktan eğitim; TV kanalı, EBA ve online eğitimler ile devam etmiştir (Can, 2020).

Bu araştırmanın temel amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algılarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını hakkındaki düşünceleri nelerdir?

2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınının eğitim sistemine etkileri konusundaki görüşleri nelerdir?

3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın sürecinde kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamaları hakkındaki görüşleri nelerdir?

4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sürecinde uygulanan uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yönelik görüşleri nelerdir?

5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınında uygulanan uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

6. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatında yaşanacak değişiklikler hakkındaki görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Eğitimin sürdürülebilir olması, demokrasi düşüncesinin yaygınlaşması ve teknolojinin gelişmesi uzaktan eğitimi bütün dünyada yaygın biçimde kullanılabilir duruma getirmiştir (Özer, 1990). İleri teknolojilerin kullanılması uzaktan eğitimi geleneksel eğitimi destekleyen ya da geleneksel eğitimin yerine kullanılacak etkin seçenek haline getirmiştir. Salgın sürecinde zorunlu olarak uzaktan eğitim (e-öğrenme, internet tabanlı öğrenme) kullanılmış olup sanal sınıflar oluşturulmuştur. Sanal sınıflar internet ortamında, öğrencilerin bir araya gelerek oluşturduğu sınıf düzenidir (Adak ve Koç, 2022). Karasar'a (1999:7) göre; *“Öğrenci açısından sanal sınıf ile geleneksel sınıf arasındaki en önemli fark “bulunma” (presence) kavramı ile açıklanabilir. Klasik eğitimdeki “bulunma” kavramı, sanal eğitimde yerini uzaktan katılma anlamındaki “telebulunma” (telepresence) kavramına bırakmaktadır.”* Covid-19 sebebiyle acil sanal sınıflar oluşturulmuştur. Böylelikle eğitim – öğretim faaliyeti aksatılmadan devam etmiştir. Covid-19 salgın süreciyle internet tabanlı öğrenme modeli önemli bir yer tutmuş ve hızlı bir ilerleme kaydetmiştir. Ülkeler hızlı değişim sürecinin bir yansıması

olan teknolojik gelişmeleri eğitim sistemi üzerindeki etkilerini iyi analiz etmiş ve eğitim sistemi uygulamasını yeniden yapılandırmışlardır (Khoshemehr, 2013).

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Literatürde uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin birçok çalışma yapılmış olsa da Covid-19 sırasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik algılarını belirlemeye yönelik çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu durum çalışmamızın önemini arttırmıştır. Ayrıca çalışmamıza önem kazandıran bir diğer husus Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hem Covid-19 salgını, hem uzaktan eğitime yönelik görüş bildirmiş olmalarıdır.

Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırma çalışma grubunu oluşturan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve bu öğretmenlerin görüşme formunda yer alan sorulara vermiş oldukları cevaplarla sınırlıdır.

Tanımlar

Uzaktan Eğitim: Bireylerin zaman ve mekândan bağımsız olarak istedikleri alanda, planlı ve programlı bir şekilde, internet teknolojileri ile desteklenerek aldıkları eğitim şeklidir (Gündüz vd., 2018).

E- Öğrenme: Elektronik ortamda sanal bilgiye ya da beceriye sahip olmasıdır (Karasar, 1999).

Eş Zamanlı Öğrenme: Sınıf ortamında canlı bağlantı yoluyla (İnternet, Uydu vb.), eş zamanlı olarak, öğrenciler ve eğitimci etkileşimli olarak uygulama içindedirler (Khoshemehr, 2013).

Eş Zamansız Öğrenme: Farklı zamanlarda tüm öğrenenlerin katılım içinde olduğu çevrimiçi öğrenmedir (Aydemir, 2018). İstedikleri zaman istedikleri yerden katılımcılar eğitimlerini alabilirler. Eş zamansız etkileşimin kullanıldığı ortamlarda eğitimci; eğitim materyallerini, öğrenme aktivitesi gerçekleşmeden önce hazırlamış ve stoklamış olmalıdır (Khoshemehr, 2013).

Pandemi: Ülkelerde, kıtalarda, hatta tüm dünyada hastalığın veya enfeksiyon etkeninin yayılım göstermesidir (Sağlık Bakanlığı, 2020).

Sanal Eğitim: Elektronik ortamda gerçekleştirilen eğitime sanal eğitim denir. İnternete dayalı ya da online eğitim olarak adlandırılan bu eğitim, teknolojiyi esas alır (Karasar, 1999).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. COVID-19 SALGINI

1.1. SALGIN KAVRAMI

İnsanlar, 12.000 yıl önce avcı-toplayıcı anlayıştan yerleşik hayata geçmiştir. Konya Çatalhöyük ve çevresinde meydana gelen tarım devrimi ile bitkilerin ıslahı ve hayvanların evcilleştirilmesi sonucu (keçi, koyun, domuz, sığır, kümes hayvanları, at, eşek, deve vb.) mikroorganizmalar ile insanların teması artmıştır (Ural, 2022).

Bugün dünya, kuşkusuz 2020 yılından önceki dünyadan çok farklı bir atmosfere sahiptir. 2019 yılının bitimine az bir süre kala Çin’de, nedeni henüz belirlenemeyen bir çeşit zatürre türü hastalığın görüldüğü ve özellikle kronik hastalarda ölümcül olabilecek kadar tehlikeli bir hal alabildiği bildirilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, ölüm riski de olan bu hastalığın, Korona virüs (Covid-19) olarak adlandırılan SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu bulaşıcı bir hastalık olduğu bildirilmiştir. (WHO, 2022). Bu durum önceleri Çin’le sınırlı olabileceği düşüncesiyle bir tedirginliğe yol açmamıştır fakat 2020 yılının Mart ayında tedirginlik hızla baş göstermiştir. 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Genel Direktörü tarafından dünyanın birçok ülkesinde görülen bu hastalığın artık bir pandemi olarak nitelendirilebileceğini belirtilmiştir (Özkoçak, vd., 2020).

Salgın kavramı, tıbbın kurucusu olarak kabul edilen Hipokrat (M. Ö 460-377) tarafından bulunmuştur. Salgın hastalık, belirli bir popülasyondaki çok sayıda insana bulaşıcı hastalıkların kısa bir süre içinde, genellikle iki hafta veya daha kısa sürede hızlı bir şekilde yayılmasıdır (Jyotirmoy ve Rekha, 2016). Türk Dil Kurumu’na göre salgın, “bir hastalığın ya da durumun yaygınlaşması ve birçok kimseye birden bulaşması” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Salgın hastalıklarının genel ismi olarak kabul edilen pandemi, Eski Yunanca Pan ve demos terimlerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır (Ural, 2022)

Pandemiler, salgınlar ve antijenik varyasyonların tümü mevsimsel olarak meydana gelir. Grip ve virüsler, birbirini takip eden aylar boyunca, salgınlar arasında herhangi bir yerin nüfusundan fiilen kaybolur. Bununla birlikte, küresel bir bakış influenza’nın dünya nüfusunda sürekli olarak bulunduğunu, her yıl güneye ve sonra kuzeye doğru ilerlediğini, böylece ekinokslar, yani tropik muson dönemler etrafında

yılda iki kez ekvatoru geçtiğini göstermektedir (Hope-Simpson ve Golubev, 1987). Bir anlamda salgın, insanlık tarihinin hemen hemen her anında görülen, görülmesi muhtemel olan bir durumdur. İnsanlar salgınlarla, tarihsel süreç içerisinde mücadele etmek zorunda kalmıştır. AIDS, sarıhumma, veba, kolera, çiçek hastalığı, domuz ve İspanyol Gribi gibi mücadele edilen salgınlara örnek gösterilebilir (Şeker, Özer ve Korkut, 2020).

Her ne kadar zorlu bir süreç olsa da insan, aklı ve zekâsıyla salgınlarla baş etmenin yollarını bulmuştur. Ancak her salgın siyasi, ekonomik, sosyal anlamda bir dizi değişmelere de neden olmuştur. İnsanlar salgınların yıkıcı ve zorlayıcı etkilerinden kurtulmuşlar da bir sonraki salgına da hep hazırlıksız yakalanmışlardır. Mart ayında salgın olarak kabul edilen Covid-19 buna örnek olarak gösterilebilir (Nar, 2020).

1.2. COVID-19 SALGININ ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ

31 Aralık 2019'da Çin'in Hubei Eyaleti, Wuhan şehrinde nedeni bilinmeyen bir zatürre kümesi rapor edilmiştir. 9 Ocak 2020'de Çinli yetkililer medyada bu viral zatürrenin nedeninin başlangıçta şimdiye kadar keşfedilen diğer insan korona virüslerinden farklı yeni bir korona virüs türü olarak tanımlandığını bildirmiştir. Coronavirüsler, soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu'na (SARS) kadar çeşitli hastalıklara neden olabilen geniş bir solunum yolu virüsü ailesidir (WHO, 2020). Ateş, öksürük ve nefes darlığı gibi ağır seyirli solunum yolu enfeksiyonu şeklinde kendini gösterdiği, vakalarda sıklıkla görülen belirtiler olarak bildirilmiştir (Uludağ, 2020).

Coronavirüsler, Nidovirales takımı altında Coronaviridae ailesine ait olan kabaca küresel zarflı RNA virüsleridir. Virion parçacıklarının ortalama çapı 120-160 nm aralığındadır. Virion partikülleri tipik olarak petal şekil çıkıntıları (Spike proteinleri) ile süslenmiştir ve elektron mikroskobu altındaki taç benzeri görünüme dayanarak virüse "Corona" virüsü adı verilmiştir (Kumar vd., 2021).

Korona virüs 2 (SARS-CoV-2), atipik pnömoni salgınıyla ilişkili yeni şiddetli akut solunum sendromudur. Yarasalar, SARS-CoV, MERS-CoV ve COVID 19 için birincil rezervuar olsa da SARS-CoV'nin, Çin'deki misk kedilerinden, MERS-CoV'nin, Orta Doğu'daki develerden, Covid-19'un yarasadan insana pangolin (pullu karıncayıyen) aracılığıyla bulaşabileceği ortaya çıkmıştır. Epidemiyolojik salgınlara yol açan koronavirüs ailesine ve beta korona virüs cinsine ait üç insan korona virüsü

(SARS-CoV, MERS-CoV ve SARS-CoV-2) yaklaşık 32 kb uzunluğunda pozitif anlamlı tek iplikli RNA'sı olan zarflı virüslerden olup enfeksiyonla ilişkili yüksek mortalite oranlarıyla proenflamatuvar yanıtların patogenezinde rol oynamaktadırlar (Öztañ ve İşsever, 2020).

Virüsler, genotipik ve serolojik karakterlere göre Alpha-, Beta-, Gamma ve Delta9 corona virus olmak üzere dört alt cinse ayrılır ve bunların arasında insanları enfekte eden ilk iki cinste ki CoV'ler bulunur. Yedi CoV'nin insanları enfekte ettiği bilinmektedir ve bunların üçü ciddi şekildedir. Bunlar: SARS (şiddetli akut respiratuvar sendrom, Çin, 2002), MERS (Orta Doğu solunum sendromu, Suudi Arabistan, 2012) ve SARS-CoV-2 (2019–20). Bulaşıcı ve bazen ölümcül şiddetli akut solunum sendromu (SARS), ilk olarak 2002'de Çin'de ortaya çıkan ve çoğunlukla gezginler tarafından dünya çapında yayılan bir solunum yolu hastalığıdır (Shahrajabian, vd., 2021: 62).

Tıp topluluğu, Covid-19'un, klinik sunumunu ve tedavisini tahmin etmek için geçmişteki SARS-CoV ve MERS-CoV salgınlarından toplanan kanıtları kullandı. Korona virüslerin (CoV), tıp uzmanları tarafından fark edilmeyen çoklu organ sistemi hasarı belirti ve semptomlarına neden olduğu bilinmektedir (Gulati vd., 2020). Özellikle ileri yaşı gruplarında, kronik hastalığa sahip kişilere, korona virüsün eşlik etmesiyle hastalığı ağır geçirmelerine, hatta ölüme kadar ilerlemesine sebebiyet vermektedir. Bu durum her ülkede politikacıların bir dizi önlemler almasına neden olmuştur. Birçok ülkede maske kullanımının zorunlu hale gelmesi, sosyal mesafe kuralının getirilmesi, temizlik önlemi alınması, sokak kısıtlamaları (ileri yaşı gruplarında, kronik hastalığa sahip kişilerde, engelli bireyler vb.), seyahat kısıtlaması, her türlü toplantı, konser gibi toplu etkinliklerin yasaklanması, birçok işkoluna ait işletmelerin faaliyetlerinin durdurulması (kahvehane, kafe, kuaför, berber, güzellik merkezi vb.) gibi devletler virüsle mücadele kapsamında bir dizi önlemler almak zorunda kalmıştır (Okuyan ve Karasu, 2020).

1.3. COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE VELİLER

Korona virüs, ortaya çıktığı ilk günden itibaren insanların hayatında birtakım köklü değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Birçok işkolu faaliyetlerini durdurmak zorunda kalmış, aile üyeleri birbirinden ayrı kalmıştır. Covid-19 salgını, ekonomi, politika ve güvenlik alanlarında olduğu gibi eğitimde de bir numaralı gündem olmuştur. Virüsün yayılım hızı tüm dünyada okullarda eğitimin yavaşlamasına, örgün eğitime belirli sürelerde ara verilmesine ve eğitimde yeni arayışların ortaya çıkmasına yol

açmıştır. Virüs kapsamında eğitimin yüz yüze olarak yapılmasının imkânı olmaması nedeniyle okullar kapatılmış, eğitim uzaktan yapılmaya başlanmıştır. Bu durum eğitimin her bir kademesini, öğrencileri, öğretmenleri, velileri ayrı ayrı etkilemiştir (Kantos vd., 2022).

1.3.1. Öğretmenler

11 Mart 2020'den bir gün sonra Türkiye'de, Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) almış olduğu kararla tüm eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime ara verilmiştir. 16 Mart'tan 30 Mart'a kadar iki hafta süreyle eğitim faaliyeti yapılmamıştır. 23 Mart 2020 Pazartesi'den itibaren ise öğrencilerin TRT EBA TV üzerinden uzaktan eğitim faaliyetleri yeniden başlamış ve EBA canlı sınıf üzerinden uzaktan eğitim tüm Türkiye'de kullanılmaya başlanmıştır (Emin ve Altunel, 2021). Böylelikle Covid-19 salgını ile birlikte uzaktan eğitim uygulamasına geçilmiştir. Covid-19 salgınıyla birlikte uzaktan eğitime geçilmesi öğretmenlerin, teknolojiyle her zaman iç içe olmaları; her an bu bilgi teknolojilerini kullanımına açık ve hazır bulunmaları gerektiğini göstermiştir (Başaran, Ülger vd., 2021). Uzaktan eğitimde öğretmenler, öğrenme süreçlerini kolaylaştırma ve öğrenciye rehberlik etme rolleri üstlenmişlerdir. Öğretmenlerin bu rolleri, uzaktan eğitimle gerçekleştirilen eğitim öğretim sürecinin verimliliğini etkilemektedir (Balaman ve Tiryaki, 2021).

Gelişmiş bir toplum ve başarılı bir eğitim için öğretmenlerin bilgi çağı teknolojik gelişmelerini takip etmeleri ve teknolojiyi öğrencilerinin öğrenmelerine katkıda bulunmak için kullanmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin mesleki yaşamları boyunca teknolojik pedagojik alan bilgilerini sürekli geliştirmeleri nitelikli öğretmen için istenilen bir beceridir (Kaya ve Yılayaz, 2013). Çevrimiçi eğitim içeriklerinin öğrenme modellerine göre zenginleştirilmesi ve farklı öğrenenlere hitap edebilecek hale getirilmesi gerekmektedir. Sınıf ortamında “öğretmen” rolü, çevrimiçi öğrenme ortamında “yol gösterici ve kolaylaştırıcı” rolü ile yer değiştirir. Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme işi sorumluluklarını kendilerinin almalarını sağlamada ve derse aktif katılmalarını sağlamada yol gösterici kişilerdir (Telli ve Altun, 2021).

Covid-19'un tüm meslek gruplarını etkilediği gibi öğretmenleri de derinden sarsmış, psikolojilerini olumsuz etkilemiştir. Arslan vd.(2020), öğretmenlerin Covid-19 salgınında psikolojik esneksizlik, depresyon ve kaygı düzeylerini inceledikleri araştırmada, psikolojik esneksizlik, anksiyete ve depresyon arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu saptaması bu duruma örnek verilebilir.

1.3.2. Öğrenciler

Korona virüsün tüm dünyada hızlı bir şekilde yayılmasıyla birlikte okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiş; eğitim, uzaktan yapılmıştır. Ülkemizde uzak eğitim Mart 2020'de başlamıştır. Kademeli olarak okulu açma girişimlerinde bulunulsa da devamlılık sağlanamamıştır. 2020-2021 eğitim öğretim yılının birinci dönemi uzaktan eğitimle tamamlanmış olup ikinci dönemi kısmen yüz yüze eğitime geçilmiştir. Buna göre; şehir merkezlerinde 2 gün, kırsal bölgelerde haftada 5 gün, olmak üzere yüz yüze eğitime geçiş denemeleri yapılmıştır. Salgındaki artışla okullar yeniden kapatılmış ve uzaktan eğitime geçilmiştir (Bulut ve Kırmızı, 2021).

Kara (2020) pandemi sürecindeki öğrenci deneyimleri Bakırköy ilçesi örneğinde, öğrencilerin kırsal alanlarda internet erişimi ve teknolojiyi sağlamakta zorluk çektiklerini belirtir. Bu durumun sürekli öğrenmenin gerçekleşmesini olumsuz etkileyeceği aşıkardır. Başaran, vd., (2020) korona virüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine yaptıkları çalışmada; öğrenciler Covid-19 sırasında uygulanan uzaktan eğitimin hem avantaj hem de dezavantajının olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler uzaktan eğitimin en büyük avantajının derslerden geri kalmadıklarını ifade ederken, dezavantajlarının ise derse aktif katılım sağlayamadıklarını ve etkileşimlerinin kısıtlı olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitime geçilmesi sonrasında arkadaşlarından, öğretmenlerinden, okullarından ayrı kalan öğrencilerin bu duruma uyum sağlamaları elbette kolay olmamıştır. Çünkü okullar, öğrenciler için sadece öğrenim gördükleri bir kurum değil, akranlarıyla kaynaştığı, toplumsal yaşama hazırlanmasını sağlayan eğitici, eğitici olduğu kadar da eğlenceli mekânlardır. (Çiçek vd., 2020: 1091-1104). Öğrencilerin büyük çoğunluğu Covid-19'dan dolayı sosyal yaşam faaliyetlerinin biyo-psikososyal manevi ve ekonomik açıdan kısıtlanmış olduğunu ve bu faaliyetlerinin değişime uğradıklarını düşünmektedirler (Tanhan, 2020).

Öğrenciler özgürlüklerinin ve sosyalleşmelerinin kısıtlanmasının yanında bilgisayar ve tablet ihtiyacının olması, internet bağlantısında kesintilerin yaşanması, aile içi çatışmalar, sınav tarihlerinin ve derslerin gecikmesi, evde kalma zorunluluğuna bağlı psikolojik problemler, virüs bulaşma korkusu, ekonomik yetersizlikler gibi farklı düzeylerde sorunlar yaşamışlardır (Didin vd., 2022).

1.3.3. Veliler

Virüsün salgına dönüşmesiyle eğitimin uzaktan devam ettirilmesi; öğrencileri, okulları, öğretmenleri olduğu gibi aileleri de oldukça etkilemiştir. Bu durum aileler için yeni bir problem oluşturduğu gibi aynı zamanda aileleri, öğretimde etken bir noktaya da taşımıştır. Çünkü sınıfta/derste öğretmen gözetiminde öğrenen çocuklar artık aileleriyle birlikte bir “ekran” karşısında öğrenmek durumunda kalmışlardır. Aileler bu noktada hem denetleyici hem de öğretimi destekleyici bir rol oynamak zorunda kalmışlardır. (Özdoğru, 2021). Haşiloğlu, Durak ve Arslan, (2020), çalışmalarında salgın döneminde yapılan uzaktan eğitim sürecinin başarıya ulaşmasında velilerin çok etkili olduğunu ifade etmektedir. Eğitimin evde yapılması, ev yaşantılarının değişmesine neden olmuş, velilere birçok eğitsel sorumluluk yüklemiştir. Covid-19 salgınında öğretmenin sınıftaki birçok rolünü veliler evde yerine getirmek zorunda kalmışlardır. Örneğin anasınıflı, ilkokul ve ortaokulda okuyan öğrenciler dijital materyalleri kullanırken velilerine ihtiyaç duymuşlardır (Çeliköz ve Türkan 2022).

Çayak'ın (2021) araştırmasında Covid-19'un karantina günlerinde veliler; korona virüsü felaket, olağanüstü, hastalık yapıcı, kaygı ve korku verici olarak nitelendirmişlerdir. Okulların tatil olması nedeniyle veliler bu durumun kendilerini olumsuz etkilediğini ve evlerinde çocuklarına yeterince eğitimsel destek sunamadıkları kaygısını taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

Sınıfta öğrencilerin derse hazır bulunuşluğu, motivasyonu ile yakından ilgilenen ve konuda yetkinliği tartışılmaz olan öğretmenin yerine, çocukların derse ilgisi, motivasyonu ve hazır bulunuşluğunu aileler sağlamak zorunda kalmışlardır. Ailelerin bu konuda yeterli bir donanıma sahip olmaması, ailelerin çalışmaları nedeniyle bazı çocukların bakıcı ya da nene/dedeleri yardımıyla derse katılmaları, ya da teknolojik yetersizlik nedeniyle derse katılım sağlayamaması uzaktan eğitimde çocukları olduğu kadar aileleri de zorlamıştır. Virüsün bulaşıcılığının yanı sıra ölümcül riskinin yüksek olması, medyada sürekli yer edinmesi gibi birçok etken çocukta korkuya ve endişeye neden olmuştur. Ailelerin bu konuda çocuklarına yaklaşımları önemli hale gelmiş, bütün bunlarla baş edebilmek için öğretmen ve veliler arasında güçlü bir iletişim kaçınılmaz olduğunu ortaya çıkarmıştır. Salgının seyri boyunca uzaktan eğitimle birlikte öğretmenler, öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağladıkları kadar ailelerle birlikte çocuğun öğrenmesinin önündeki engelleri aşmasına da yardımcı olarak bu zorlu süreci birlikte aşmaya çalışmışlardır (Dinler ve Dünder, 2019).

2. UZAKTAN EĞİTİM

2.1.UZAKTAN EĞİTİM KAVRAMI

Teknolojik gelişmeler toplumsal değişmelere neden olmuş ve teknoloji hayatımızda giderek daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Teknoloji alanı insanın hayatında daha fazla yer edinirken, insan da teknolojiyi daha da güçlendirerek geliştirmiştir. Özellikle sağlık, ekonomi alanları derken teknoloji, eğitimin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Küresel pazarlama, iletişim ve eğlence endüstrileri, yüksek performanslı bilgi işlem ve iletişimin hızlı evrimini yönlendirmektedir. Mesafe ve zaman engellerini aşarak algılama, hareket etme ve öğrenme yeteneklerini geliştiren bölgesel, ulusal ve küresel bilgi altyapıları geliştirilmektedir. Bilginin iş dünyasında, hükümette ve toplumda nasıl yaratıldığı, iletildiği ve kullanıldığı hızla değişmektedir (Dede, 1996:2). Bütün bu değişmeler eğitimde ve öğretimde de değişmelere neden olmaktadır.

Türk Dil Kurumu'na göre uzaktan eğitim “öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2022). Bozkurt'a (2017: 87) göre “uzaktan eğitim öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu gerçekleştirebilmek için mevcut teknolojileri pragmatist bir yaklaşımla kullanan disiplinler arası bir alan” olarak ifade edilmiştir. E-öğrenme ve çevrimiçi öğrenme olarak da adlandırılan uzaktan eğitim, ana unsurlarının öğretim sırasında öğretmen ve öğrencilerin fiziksel olarak ayrılmasını ve öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci iletişimini kolaylaştırmak için çeşitli teknolojilerin kullanılmasını içerdiği eğitim biçimidir (Moore, 1973). Uzaktan eğitim, yeni bilgiler öğrenmenin yanı sıra gerçek hayatta görüşülmemiş akranlarla iletişim kurma, işbirliği yapma becerisi ve yeni sosyal beceriler elde etme fırsatı da sunmaktadır (Al-Arimi, 2014). Tanımlara bakıldığında, uzaktan eğitim olarak nitelendirebilmek için bazı ortak noktalara vurgu yapılmaktadır. Eğitim ve öğretimin fiziksel bir mekânda yapılmaması, öğretmen ve öğrenenin olması, var olan teknolojiden yararlanılması gibi vurgulamalar uzaktan eğitimin ortak noktaları olarak kabul edilebilir. Fakat uzaktan eğitim; plansız, programsız, informal bir eğitim türü değildir. Önceden belirli program çerçevesinde paydaşlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirilen bir öğrenme ve eğitim biçimidir. Uzaktan eğitimde de öğretim yöntemleri ve stratejileri kullanılmaktadır. Bu anlamda eğitimin fiziksel ortamda, birebir olmadığı durumlarda eğitimin etkileşimsiz olduğunu söylemek

doğru olmayacaktır. Geleneksel eğitimde yüz yüze yapılabilme imkanı olsa da uzaktan eğitimde de kişilerarası etkileşim ve iletişim kurulabilmektedir. Hatta uzaktan eğitim yoluyla öğrenci, sadece kendi çevresiyle değil sınırlar ötesi ülkelerdeki diğer akranlarıyla da eğitim-öğretim faaliyetlerine katılabilmektedir. Uzaktan eğitim günümüzde teknolojiyle daha olanaklı hala gelse de geçmiş yıllarda da uzaktan eğitim kullanılmaktaydı (Bozkurt, 2017).

2.2. UZAKTAN EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrenciler arasında birbirinden ayrı ortamda ve bir dizi özel öğretme ve öğrenme metotlarıyla gerçekleşir (Moore, 1991). Uzaktan eğitim, 1800'lerin sonlarında, Chicago Üniversitesi'nde, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ilk öğretmen ve öğrencinin farklı yerlerde olduğu yazışma programı kullanılmıştır (Gunawardena ve McIsaac, 2013). Avrupa'da ise 1700'lü yıllarda mektupla uzaktan eğitim şeklinde başlamıştır (Çoban, 2013). Mektupla öğretim yöntemiyle başlayan uzaktan eğitim teknolojik imkanların gelişmesiyle farklı ve çeşitli uygulamaları beraberinde getirmiştir. Televizyonun icadı ve uzay alanında gelişmeler bilgi edinme ve yayılması konusunda yeni bir fırsat oluşturmuş, ,televizyon bir öğretim aracı olarak kullanılmaya başlamıştır. 1980'lerde videokaset kaydedicinin eğitim alanında kullanılması, öğrencilere derse istedikleri zaman katılma özgürlüğu sağlamıştır. Genel ağın bir bilgi erişim ve dağıtım aracı olarak ortaya çıkması ise uzaktan öğretimi bir yayın modundan etkileşimli bir moda dönüştürmüştür (Ruksasuk, 1999).

Bilgisayarla ulaşılabilen web ortamlarına artık her yerden, her an ulaşabilecek dizüstü bilgisayarlarla ve tabletlerle eğitim ve öğretime büyük bir ivme kazandırılmıştır. İnternet erişimi, akıllı telefonların yaygın kullanımıyla birlikte ceplere girmiş ve böylece bilgiye ulaşmak çok daha kolay hale gelmiştir. Bilgiye ulaşmakla birlikte sanal gerçeklik uygulamalarıyla mekanda var olmakta ve uzaktan eğitimin fiziksel uzaklığını bir nebze de yakınlaştırma imkanı elde edebilmektedir.

Türkiye'de uzaktan eğitim çalışmaları Cumhuriyetin kuruluş yıllarına kadar gitmektedir. 1920'li yıllarda uzaktan eğitim fikri bir tartışma olarak üzerinde çalışılmış fakat 1950'li yıllara kadar somut bir sonuç alınamamıştır. İlk kez 1956 yılında yapılan çalışma ile uzaktan eğitim, banka çalışanlarına yönelik hizmet içi eğitim verilmesi amacıyla hayata geçirilmiştir. 1970'li yıllara kadar öğretim, mektup yoluyla gerçekleştirilirken, 1974 yılında radyo yayınlarıyla yapılmaya başlanmıştır. 1980'li ve 1990'lı yıllarda okul radyosu dışında televizyonlarda da öğretimin yapılmasıyla, isteyen

herkesin uzaktan eğitim alabilmesine imkan sağlanmıştır. 1991 yılında Fırat Üniversitesi ilk uzaktan eğitim uygulamasını e-posta olarak yapmış, hatta yerel yayın yapan bir kanal hayata geçirerek üniversitedeki bilimsel toplantıları kitlelere aktarmıştır. 1990 tarihinin sonlarında artık eğitim internet üzerinden de yapılabilir duruma gelmiştir. (Bozkurt, 2017). 2000’li yıllarda bilgisayar ve internetin yaygınlaşması ile birlikte öğretimin uzaktan yapılabilmesi daha da kolay olmuştur. Günümüzde artık uzaktan eğitim uygulamaları birçok kurum ve her kademedede çok sayıda okul tarafından yapılmaktadır. Bütün bu gelişmeler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da takip edilerek “Eğitsel E-içeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi Bileşeni” kapsamında Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hayata geçirilmiştir (Özbay, 2015). İlk ve orta kademedede kullanılabilen EBA’yla birlikte yükseköğretim kademesindeki birçok üniversite dersleri, kursları, sınavları ve etkinlikleri uzaktan uygulama yöntemleriyle yapabilir duruma gelmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim-öğretim faaliyetleri her ne kadar değişiklik gösterse de eğitimin insan hayatındaki gereksinimi ve öneminin vazgeçilmez olduğu da bir gerçektir.

2.3. UZAKTAN EĞİTİMİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

2020 yılında salgın nedeniyle zorunlu olarak yapılan uzaktan eğitim bir dizi kolaylıklar sağlarken bir dizi de sıkıntılara neden olmuştur. Bu olumlu ve olumsuzluklar, hem öğrenciler hem öğretmenler hem de velileri etkilemiştir.

Uzaktan eğitimin öğrenciler açısından; esneklik, ulaşılabilir içerik (derslerin kaydedilebilmesi ve tekrar tekrar izlenebilmesi), maliyetin düşük olması uzaktan eğitimin avantajları olarak söylenebilir (Oliveira vd., 2018: 146-147). Uzaktan eğitimin bağımsız mekan özelliğinin olması, telefon, tablet ve bilgisayar gibi teknolojik aletlerle uzaktan eğitime erişim sağlanabilmesi ve uzaktan eğitimdeki her içeriğin tekrar izlenebilir olması ayrıca devamsızlık sorununun bulunmaması avantajları olarak değerlendirilmektedir (Duman, 2020). Odabaş (2003)’ a göre, eğitimin uluslararası standartlarda yapılması, ölçme değerlendiriminin esnek ve objektif yapılabilir olması, görsel ve işitsel teknolojik içerik oluşturulabilir olması, çalışan insanlara eğitim fırsatı sunması, fazla kadronun azaltılması, eğitim tasarrufu sağlaması uzaktan eğitimin avantajları arasında yer alır.

Demir (2014) uzaktan eğitimi, senkron ve asenkron modelin avantajları ve dezavantajları şeklinde belirtmiştir. Senkron modelin avantajları; gerçek zamanlı tartışma ve beyin fırtınası oluşturması, anında geri bildirim alınabilmesi, öğrencinin

grup içerisinde yer alması, mekanda bağımsızlık oluşturması şeklindedir. Senkron modelin dezavantajlarını ise, ders zamanı sorununun olması, sınav değerlendirme ve gözetmenlik sorununun yaşanması, teknolojik araç temini sorunu, öğrencinin sadece dinleyen pozisyonuna düşme tehlikesi şeklinde sıralamıştır. Asenkron modelin avantajları, yer zaman engeli ortadan kalkarken her öğrenci eğitime katılım imkanı bulur. Eğitim uluslararası kimliğe bürünürken çekingen öğrenciler dahil derse katılım imkanı sağlar. Asenkron modelin dezavantajları ise, sanal ve dağınık bir öğrenim topluluğu oluşturur. Uygulamalı dersler için uygun olmayıp gözetmenli sınavlarda dışarıya bağımlılık oluşturur şeklinde belirtmiştir.

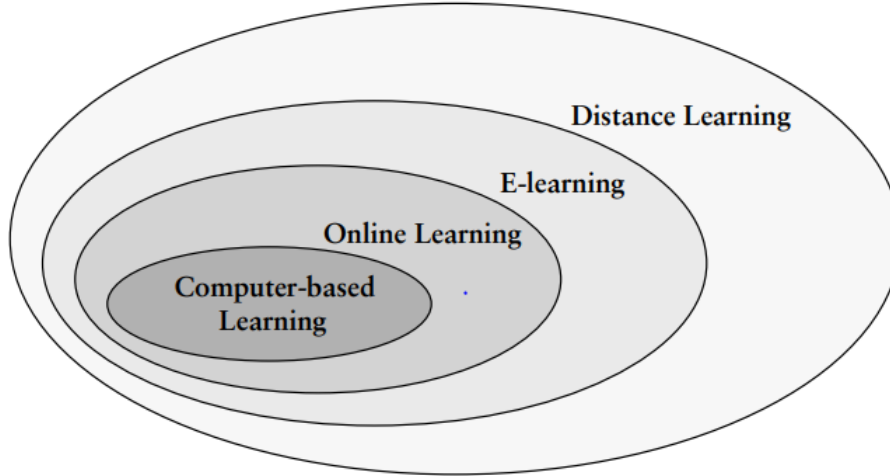
Uzaktan eğitimin çevrimiçi uygulamaları ile video/kayıt/slayt uygulamaları uzaktan eğitimin avantajlarında da değişikliğe neden olabilmektedir. Şöyle ki, sabah erken saatte okula/derse gitmekte zorlanan ya da istemeyen öğrencilerin video/kayıt/slayt uygulamasıyla uzaktan eğitime katılması daha kolay daha istekli olmalarını sağlayabilir. Fakat çevrimiçi/anlık/online derslerin saatlerinin belirli olması uzaktan eğitimin “esneklik” avantajını ortadan kaldıracaktır. Günümüzde uzaktan eğitim için gerekli olan aygıtlara (akıllı telefon, tablet ya da bilgisayar) sahip olmayan/olamayan; internet imkanına kısıtlı sahip olan ya da hiç internet imkanı olmayan; ders esnasında bağlantı sorunu yaşayan gibi fiziksel altyapı sorunları nedeniyle uzaktan eğitim, öğrenciler için bir dezavantaja dönüşebilmektedir. Ders sırasında öğrencinin ders dışında bir şeylerle ilgilenmesi öğrenmeyi engelleyebilir. Bu da öğrencinin öğrenmesini engelleyebilecektir (Oliveira, vd., 2018: 147)

Uzaktan eğitimin dezavantajları yönleri arasında, sosyal etkileşimin eksikliği, bireysel etkileşimin eksikliği, öğreticiye erişememe uzaktan, kuruluş maliyetinin yüksekliği, internet erişim problemlerinin olması, duyuşsal ve psikomotor davranışlarının kazandırılmasında etkili olmaması yer alır (Özgöl, vd., 2017). Akyürek, 2020’ e göre uzaktan eğitimin dezavantajları olarak; yüz yüze eğitim ilişkilerinin kolay sağlanamaması, öğrencilerin sosyalleşmelerini engellemesi, yardımsız ve kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterince yardım sağlayamama, çalışan öğrencilerin dinlenme zamanını alma, uygulamaya dönük derslerden yeterince yararlanamama, beceri ve tutuma yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde kısıtlılığı, teknolojiye bağımlı olma şeklinde sıralanmıştır.

2.4. UZAKTAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ

Uzaktan eğitimin tarihsel süreç içerisinde kat ettiği yol düşünüldüğünde, bugünkü anlamından ve işlevinden çok farklı noktaya ulaştığını söyleyebiliriz. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitimin de teknolojik tabanlı eğitime evrildiği görülmektedir. Geçmişte uzaktan eğitimin mektup ve posta yoluyla yapıldığı dönemden günümüzde internet yoluyla eğitime dönüşmüştür. Günümüzde uzaktan eğitim; elektronik öğrenme (e-öğrenme), çevrimiçi öğrenme (online öğrenme), web tabanlı eğitim, mobil öğrenme, internet destekli eğitim yoluyla yapılabilmektedir (Çekiç, 2010: 29-31).

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Alt Kümeleri

Kaynak: Urdan ve Weggen, 2000: 9.

Şekil 1’de üzere uzaktan eğitimin e-öğrenme, çevrimiçi ve bilgisayar tabanlı öğrenmeyi de kapsayacak kadar geniş boyutlu olduğu görülmektedir. Buna göre mektupla öğrenme/posta yoluyla öğrenme uzaktan eğitimin temelleri olduğu düşünüldüğünde, bugün gelinen noktada internet tabanlı öğretim yoluyla uzaktan eğitim sistemleri daha da gelişmektedir. Moodle, ATutor, Dokeos, Bodington, Fle3 Learning Environment, Claroline, Docebo, eStud, Drupal, DotLRN, eFront, Sakai, OLAT gibi açık kaynak kod yöntemiyle geliştirilen eğitim yönetim sistemleri uzaktan eğitimde kullanılabilir (Altıparmak vd., 2011: 323-325). Adobe Connect, Perculus, Blackboard Collaborate, WizIQ, GoToTraining, Electa, Open Meetings, Big Blue Button sanal sınıf yazılımlarıyla uzaktan eğitim daha uygulanabilir/kolay olabilmektedir (İzmirli ve Akyüz, 2017: 802). Öğrenme yönetim sistemleri ile bütünleştirilebilen ve yalnızca canlı ders amacıyla kullanılabilme imkanı sunan; Zoom, Cisco WebEx, Teams Viewer ve Big Blue Button gibi yazılımlar da uzaktan eğitimde kullanılabilir.

Özellikle Covid-19 salgını nedeniyle ilköğretim kademelerinde EBA destekli olarak Zoom uygulaması etkin bir şekilde kullanılmıştır (Çankaya ve Durak, 2020: 917). Öte yandan eğlenerek ve etkileşimli dijital öğrenme ortamları da mümkündür. Bunlar: Flippquiz, Puzzlemaker, Kahoot, Nearpod, Plickers, Quizizz, Socrative, Mentimeter, Triventy, AnswerGarden, Classkick, Formative uygulamalarıdır (Çelik ve Tepe, 2022: 23).

3. COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARI

Uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencinin aynı yerde bulunmadığı, iletişimin; teknolojik araçlarla giderildiği ve farklı ortamlarda öğretimin sağlanabilmesi için özel düzenlemelerin yapıldığı planlı öğrenme ve öğretmedir (Horzum vd., 2012). Uzaktan eğitim faaliyetinin gerçekleştirilmesi için öncelikle hedefe yönelik eğitim modeli belirlenmelidir. Seçilen modelin teknolojik alt yapıyla da desteklenmesi gerekmektedir. Uzaktan eğitimde eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan (senkron ve asenkron) iki öğrenme model grubu yer alır (Demir, 2014). Covid- 19 uzaktan eğitim sürecinde senkron uzaktan eğitim modeli kullanılmıştır. Senkron uzaktan eğitim modelinde; öğrenciler aynı anda çevrim içi olur ve derse katılır (Demir, 2014).

3.1. COVID-19 SALGIN SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİMLE SOSYAL BİLGİLER DERSİ

Covid-19 salgını nedeniyle birçok alanda olduğu gibi eğitimde de teknoloji destekli uygulamalara geçilmiştir. Eğitimin her kademesinde hemen hemen her ders, uzaktan eğitim uygulamalarıyla sürdürülmeye çalışılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi de uzaktan eğitim yapılan derslerden bir tanesidir. MEB'in, EBA ve TRT EBA TV platformları aracılığıyla hem canlı hem de video uygulamaları şeklinde dersler verilmeye başlanmıştır. TRT EBA TV üzerinden bir öğretmenin slayt sunması, görsellerle ve videolarla örneklendirilerek konu anlatımının olduğu bir ders sunumu hazırlanarak öğrencilere ulaştırılmıştır (Sözen, 2020).

Eğitim ve öğretimin amaçları doğrultusunda öğretmenlerin sınıf içi etkinliği ve uygulamaları dersin etkinliği ve öğrencinin etkenliği açısından son derece önemlidir. Özellikle yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesiyle birlikte öğrencinin daha aktif olması istenilen bir durumdur (Türküresin, 2020). Salgın öncesinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yüz yüze eğitimde kullandıkları yöntem ve teknikleri, uzaktan eğitimde kullanamadıklarını ifade etmişlerdir (Zengin vd., 2021). Yaylak (2020) çalışmasında,

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kendilerinin merkezde olduğu yani öğretmen merkezli öğretim, yöntem ve teknikleri derslerinde uyguladıklarını belirtmiştir. Bu anlamda, yüz yüze eğitimin avantajları arasında sıklıkla dile getirilen “etkileşim” vurgusu, yapılan araştırmalara yansımadağını düşündürmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ise geleneksel öğretim yöntemlerinden vazgeçemediklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Yüz yüze eğitimde öğrencinin, olabildiğince aktif, bilgiyi alıp, işleyip, yorumlaması istenilen bir durumdur. Hali hazırda istenilmeyen bir durum olan öğretmen merkezli eğitimin salgınla birlikte daha da tırmanışa geçtiğini söyleyebiliriz. Özellikle teknolojik yeterliliğe sahip olmayan öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarını kullanmaları sorun oluşturmuştur. Gündoğan (2017) yaptığı çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim teknolojilerinde eksikliklerinin olduğu ve teknolojik gelişmelere uyum sağlamada zorluk çektiklerini belirtmiştir. Özellikle daha kıdemli olan öğretmenlerin uzaktan eğitime daha temkinli yaklaştıklarını, uzaktan eğitime uygun öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Korkut ve Memişoğlu, 2021).

Öğretim programları eğitim sistemimizin en önemli unsurlarından biridir. Klavuz niteliğinde yer alan öğretim programları, ülkemizin gelişmesine katkıda bulunma ve ideal toplumu oluşturmada etkin güce sahiptir. Değişen çağa ve ihtiyaçlara göre öğretim programları yeniden düzenlenir. Dünyada ve birçok ülkedeki değişimler eğitim ve öğretim programlarını etkilemiş yeni düzenlemeler yapılmıştır (Gunal ve Akdağ, 2021). Elbette ki, Sosyal Bilgiler de bu değişimden nasibini almıştır. 2005 yılında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) bilgi teknolojileri kullanma becerisi, 2017 SBDÖP’de dijital okuryazarlık becerisi olarak değiştirilmiştir (Kalaycı ve Baysal, 2019). Türker ve Yaylak (2011), yaptığı çalışmada internet tabanlı öğretimin Sosyal Bilgiler dersinde akademik başarıyı arttırdığı, bilgileri hatırlama düzeylerini arttırmada etkili olduğu, öğrenilenlerin somutlaştırılması ve kalıcılığını sağlamada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2020 yılında Covid-19 salgınıyla birlikte birçok alanda uygulanmaya başlanan uzaktan uygulamalar, Sosyal Bilgiler dersi eğitiminde uygulanmıştır. Acilen ve zorunlu olarak uzaktan yapılan dersler hem öğretmenleri hem öğrencileri hem de velileri bir hayli zorlamış ve yormuştur. Fiziksel donanımın, altyapı yetersizliği ve motivasyon düşüklüğü (Akgül ve Oran, 2021), iletişim sorunları (Aydemir, 2021), materyal kullanımının eksikliği, ölçme değerlendiriminin zorluğu (Yeşilyurt, 2021) ilgili alan

yazınlarında yapılan çalışmalarda, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik “sorunları” dile getirdikleri görülmektedir (Zengin vd., 2021). Aydemir (2021), bu sorunların en aza indirilmesi için öğretmenlere yönelik uzaktan eğitim teknolojileri ve uzaktan eğitimde uygulanabilecek öğretim yöntem ve tekniklerin etkin kullanımını sağlayacak hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerektiğini söylemektedir.

3.2. UZAKTAN EĞİTİMİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE SAĞLADIĞI AVANTAJLAR VE DEZAVANTAJLAR

Salgının en ölümcül ve riskli olduğu dönemlerde uygulanan uzaktan eğitim, beraberinde hem avantajları hem de dezavantajları da getirmiştir. Yeni olan her şeyin olduğu gibi uzaktan eğitimin de bir takım artı ve eksileri mevcuttur.

Sosyal Bilimlerin bileşenlerini içerisinde barındıran zengin içeriğe sahip olan Sosyal Bilgiler dersinin öğretimi bir o kadar zengin yöntemlerle yapılabilmektedir. Yüz yüze öğretimde derslerin, çoğunlukla soru-cevap tekniğinin kullanıldığı (Çelikkaya ve Kuş, 2009) uzaktan eğitim sürecinde de derslerde sıklıkla soru-cevap yöntemiyle yürütüldüğü tespit edilmiştir (Duman, 2020). Oysa ki birçok öğretim yöntem ve tekniği uzaktan işlenen Sosyal Bilgiler öğretiminde kolaylıkla uygulanabilir. Örneğin, gezi tekniği, uzaktan eğitimde Sosyal Bilgiler öğretiminde sanal tur uygulamalarıyla maliyet ve zaman açısından oldukça tasarruflu bir teknik olacaktır. Yine uzaktan yapılan Sosyal Bilgiler dersinde güncel bir konuyu doğaçlama ya da konuşma halkası tekniği ile öğrencilerin analitik düşünme, empati, iletişim, saygı, gibi beceri ve değerlerin öğretilmesi sağlanabilir (Korkut ve Memişoğlu, 2021). Ayrıca bu tür öğretim yöntemlerinin uzaktan eğitim süresince Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılması öğrencilerin oldukça aktif ve etken olduğu bir öğretim süreciyle birlikte öğrencilerin bilgi teknolojileri ve dijital yetkinliğini de artırmaya olanak sağlayacaktır. Öte yandan uzaktan eğitimle öğrenciler, yaşadığı şehirden, başka şehirlerde hatta başka ülkelerdeki eğitimlere de katılma fırsatları yakalayarak farklı eğitim uygulamalarına katılabilir hatta işbirliği sağlayabilirler. Aynı zamanda, bir konu hakkında uzman görüşüne ihtiyaç duyulması halinde çevrimiçi toplantılar düzenleyerek, öğrenciler, konu uzmanına merak ettiklerini sorabilme imkanı da elde edebileceklerdir. Uzaktan eğitimde uygulanacak görüşme tekniği özellikle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki (SBDÖP), *Üretim, Dağıtım ve Tüketim* öğrenme alanındaki ekonomik faaliyetlerin ve mesleklerin öğretiminde etkili bir yöntem olduğu düşünülmektedir (Uğur vd., 2022).

Uzaktan eğitim yoluyla yapılan Sosyal Bilgiler derslerinin olumlu yanları olduğu kadar olumsuz yanları da mevcuttur. Bu olumsuzluklar, öğretim süreci kaynaklı olabileceği gibi fiziksel altyapı ve donanımlardan kaynaklı da olabilmektedir. Örneğin sanal tur uygulaması yoluyla Sosyal Bilgiler dersinin, çevrimiçi olarak işlenmesinde öğrencilerin o anki duygu ve düşüncelerini sesli olarak gezi sırasında dillendirmesi, izin istemeden konuşması hem gürültü hem de ses karışıklığına neden olabilecektir. Bu durum ise etkili bir dersin yürütülmesini zorlaştıracaktır. Öte yandan drama, rol oynama yöntemlerinin kullanılması, öğrencilerin yüz yüze iletişim ve fiziksel temasının olmayışı bu yöntemin etkili olmasını engelleyecektir. Ayrıca uzaktan eğitimde Sosyal Bilgiler dersinin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için tüm öğrencilerin uzaktan eğitim sağlayıcı aygıtlara sahip olması, internet altyapılarının tam ve eksiksiz olması, derse zamanında katılımın sağlanması gibi bir dizi fiziksel altyapı ve donanım eksikliğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Tüm bunların yanı sıra öğretmenin uzaktan eğitimde uygulayabileceği öğretim yöntem ve teknikler konusunda yeterli ve yetkin olmaması da olumsuz bir etken olarak söylenebilir. Uzaktan eğitim, öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarının düşmesine ve disipline olma konusunda da sorun yaşamasına neden olabilecektir (Şimşek, 2022: 51-76).

4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Öner ve Öner (2022) yapmış oldukları çalışmada, öğretmen adaylarının salgın döneminde öğretmenlik deneyimleri, uygulamaların verimliliğine ilişkin görüşleri, süreçte yaşanan sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerilerini saptamayı amaçlamışlardır. Veriler, açık uçlu sorularla elde edilmiş ve betimsel analiz yardımıyla çözümlenmiştir. Çalışmaya 7 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonucunda: Covid-19 hastalığının ciddi bir hastalık olduğu ve sosyal yaşamı olumsuz etkilediği ve salgın sebebi ile okuldan uzak kalan öğrencilerin ve öğretmenlerin motivasyonunun düştüğü, psikolojilerinin olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir. Çalışmada, uzaktan eğitimin zorunlu olmasıyla birlikte teknoloji kullanımının artması, EBA'nın yaygınlaşması ve çeşitli uzaktan uygulamaların hayatımıza girmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Akyol, Avcı ve Dikiciğil'in (2021) yaptıkları çalışma, öğretmen adaylarının uzaktan eğitimde Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik web sitesi oluşturmaya ilişkin görüşlerinin tespitine yöneliktir. Araştırmanın çalışma grubunu 112 sınıf öğretmeni ve sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, yapılandırılmış ve yarı

yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada; web sitelerinin öğrenme-öğretme sürecinin bir parçası olduğu, web sitelerini eğitim araçları olarak kullanmanın önemli olduğu, web sitelerinin teknolojinin eğitimle bütünleştirilmesine olanak sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik, web destekli öğretimin oluşturulması ve yaygınlaştırılması önerisinde bulunulmuştur.

Aydemir (2021) tarafından yapılan çalışma uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin deneyimlerini incelediği bir fenomenoloji çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 ve 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de çeşitli okullarda çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örnekleme yöntemi, verilerin toplanmasında “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi içerik analizi ile ayrıntılı bir şekilde incelenerek kategori ve kodlara ayrılmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri salgın sürecinde, süreci etkin bir şekilde sürdürmek için iletişimin önemli olduğu fikrini ileri sürmüşlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri bu çalışmada hem öğrencileriyle hem de velileriyle iletişim kurmak için telefon ile mesajlaşma veya arama uygulamalarını kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Coşkun Keskin, Şentürk, Ömer ve Dursun’un (2021), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitimde yaşadıkları problemlerine yönelik çalışmaları nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseninde tasarlanmıştır. Araştırma, Marmara Bölgesi’nde yer alan üç şehirdeki (Düzce, İstanbul ve Sakarya) 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla elde edilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışmada öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde çoğunlukla öğrenci kaynaklı problemler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Problemin kaynaklarını ise; öğrencilerin teknik donanım eksikliğinin olması, internet ağ bağlantılarının olmaması, evde birden fazla kardeşin canlı derslere katılması şeklinde ifade etmişlerdir.

Kılıç ve Beldağ (2021)’de yapmış oldukları çalışmalarında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını hakkında görüşleri ve salgının eğitime olan etkilerine yönelik algılarını belirlemeyi amaçlamaktadırlar. Araştırma nitel yöntemlerinden fenomenoloji desenli çalışmadır. 23 Sosyal Bilgiler öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmanın verileri, betimsel analiz tekniği ile

çözümlemiştir. Çalışmada, öğretmenlerin uzaktan eğitimde EBA ve Zoom programları aracılığıyla eğitim verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sırasında internet altyapısından kaynaklanan derse katılımın ve etkileşimin çok düşük olduğu sonucu ulaşılan bir diğer sonuçtur.

Korkut ve Memişoğlu (2021)'de yaptıkları çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerin görüşlerine göre uzaktan eğitim sürecini belirlemeyi amaçlamaktadırlar. 40 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 40 ortaokul öğrencisi ile yürütülen çalışma bir fenomenoloji çalışmasıdır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan veriler, betimsel analiz yardımıyla çözümlenmiştir. Çalışmada uzaktan eğitimin dijital ortamda zengin içeriklere ulaşmada kolaylık sağladığı, dikkati çektiği ve motivasyonu canlı tuttuğu belirtilmektedir. Ancak uzaktan eğitimin öğrencilerin sosyalleşmesinde ve öğrenci-öğretmen arasında iletişimde sorunlara da neden olduğu vurgusu da yapılmıştır.

Seyhan (2021)'de yaptığı çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim deneyimleri ve görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. 151 öğretmen adayı ile yürütülen çalışma, nitel yöntemle yürütülen bir fenomenoloji çalışmasıdır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan veriler, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmen adayları uzaktan eğitim sürecinde internete erişim, materyal temin etme ve ders çalışma ortamı yetersizliği sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmada öğretmen adaylarının internet ve bilgisayar yetersizliği sebepleriyle dersleri takip etmede ve materyal indirmede zorlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ütkür Güllühan (2021) “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Veli Tutumları ve Teknolojiye Karşı Dirençlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmasında ilkokula devam eden öğrenci velilerinin uzaktan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler eğitimi süreci ile ilgili görüşlerini çeşitli değişkenlere yönelik olarak incelemiştir. Çalışma nicel yöntemlerden tarama modeliyle yürütülmüş, veri toplama aracı olarak tutum ölçeği ve direnç ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS ile yapılmıştır. Çalışma katılımcılarını 1-4. sınıf aralığındaki 201 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Çalışmada, velilerin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin uzaktan eğitimle işlenmesine yönelik tutumlarının olumlu düzeyde olduğu ve teknoloji kullanımına yönelik orta düzeyde direnç gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşilyurt (2021) çalışmasında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersi uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Düzce’de görev yapan 15 Sosyal Bilgiler öğretmeniyle çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgu bilimi) desen kullanılmış olup 11 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla veriler toplanmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri, Sosyal Bilgiler dersinde uzaktan eğitimin yetersiz kaldığı, derse devam düzeyinin düşük olduğu, materyal kullanımının yetersiz olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Özkaral ve Bozyiğit (2020)’de yaptıkları çalışmada, Sosyal Bilgiler ve Coğrafya öğretmen adaylarının Covid-19 ve çevrimiçi eğitim sürecine dair görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Nitel yöntemle yürütülen çalışma bir fenomenoloji çalışmasıdır. Çalışmaya Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Coğrafya bölümü son sınıf 37 öğretmen adayı katılmıştır. Veriler açık uçlu soru yardımıyla toplanarak, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Çalışmada öğretmen adayları son sınıf olmaları nedeniyle salgından psikolojilerinin olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin fiziksel altyapı eksikliklerinin olması ve internet ile ilgili olumsuzluklara sahip olmaları çevrim içi öğrenme sürecinden istenildiği kadar faydalanılamamasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve verilerin analizi yer almaktadır.

1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Nitel yöntemle desenlenmiş araştırmalarda incelenen olay veya olgu hakkında derin bir algıya ulaşma gayreti söz konusudur (Morgan, 1996). Nitel araştırma, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri ile oluşturulan bir araştırma türüdür (Kıral, 2020). Nitel araştırmalar, insanların deneyimlerini ve bu deneyimlere nasıl anlam yüklediklerinin belirlenmesi açısından önemlidir (Glesne, 2013). Yıldırım ve Şimşek (2018)'e göre nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olguların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulan yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Temel nitel araştırmaları yürüten araştırmacılar insanların yaşamlarını nasıl yorumladığıyla, içinde yaşadıkları dünyayı nasıl yapılandırdıklarıyla ve deneyimlerine ne anlam kattıklarıyla ilgilenirler (Merriam, 2018). Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algılarının derinlemesine incelenmesi hedeflendiği için fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Kişinin duruma, olaya ve deneyime yönelik bakış açısını ele alan (Patton, 2018) fenomenolojik insanların bir olguyu kendi bakış açılarından nasıl anlamlandırdıklarını açıklamaya çalışır (Johnson ve Christensen, 2014).

2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan 28 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme seçiminde daha derinlemesine araştırma yapılabilmesi için bilgi zengini durumlar seçilmektedir (Maxwell, 2018). Patton'a göre (2018) bilgi açısından zengin durumlar, araştırmacının mümkün olduğunca fazla bilgi elde edebileceği durumlardır. Bu araştırmada Afyonkarahisar ilinde farklı okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tercih edilerek zengin bir bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların incelenmesine olanak sağlayan maksimum çeşitlilik

örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik sağlamadaki amaç, çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Tablo 1’de çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	16	57
	Erkek	12	43
Kıdem	1-5 yıl	3	11
	5-10 yıl	5	17
	10-15 yıl	10	36
	15-20 yıl	8	28
	20 yıl üzeri	2	7

3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Patton’a (2018) göre görüşme formu benzer konulara değinerek farklı insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır. Görüşme formu araştırma problemi ile alakalı tüm soruların kullanılmasını güvence altına almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Veri toplama aracı oluşturma sürecinde, konu alanı ile ilgili literatür taranmış, çalışma amacına uygun soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu soru havuzundan iki sosyal bilgiler öğretmenin fikirleri alınarak, taslak görüşme soruları oluşturulmuş ve öğretim görevlisinin değerlendirmesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler kapsamında başka bir öğretim elemanına sunularak alınan geri dönütlere göre düzenlemeler yapılarak 10 soruluk kesin yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu araştırmada iç geçerliği sağlamak üzere alan uzmanı görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanından soruların ifade ediliş şekli ve anlaşılabilirliği konusunda dönütler alınmış, gelen dönütlere göre sorular üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme formunun ilk bölümünde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını ve eğitim üzerindeki görüşleri; ikinci bölümde ise, Sosyal Bilgiler ve uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerinin ifade edilmesini sağlayan sorular bulunmaktadır.

4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Veri toplama süreci yayın etiği kurallarına uygun olarak Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan (Etik Kurul Kararı

12.10.2020 tarih ve 2020/174 karar) etik izin alınarak başlamıştır. Uygulama MEB'e bağlı okullarda çalışan öğretmenlerle gerçekleştirildiğinden Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesine (MEB, 2007) uygun hareket edilmiştir. Uygulamaya başlamadan önce gerekli resmi izin alınmıştır.

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre görüşme nitel araştırmalarda en yaygın kullanılan veri toplama yöntemlerindedir. Bunun nedeni bireylerin görüş, deneyim ve duygularını ortaya çıkarma yönünden oldukça güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel almasıdır. Görüşme yöntemi bu yönüyle yazma ya da yapılandırılmış testler ya da anketlerde bulunan sınırlılığı veya yapaylığı ortadan kaldırmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme hem sabit seçenekli cevaplama hem de ilgili alanda derinlemesine bilgi edinebilmeyi sağlayan bir yöntemdir. Analizlerin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkanı, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajları vardır (Büyüköztürk vd., 2016).

2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar dönemi başında Afyonkarahisar il genelinde oluşturulan Sosyal Bilgiler zümre WhatsApp grupları aracılığıyla Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ulaşılmış ve görüşme randevuları oluşturulmuştur. Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitim dolayısıyla Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kendilerini en rahat hissedebilecekleri görüşme ortamı oluşturmaları kendilerine bırakılmış, isteyen öğretmenlerle okullarında yüz yüze, isteyen öğretmenlerle de telefon görüşmeleri aracılığıyla görüşme yapılmış ve ses kayıtları alınmıştır.

Görüşmeye başlamadan önce kişisel bilgi ve verilerin paylaşılmayacağı elde edilen görüşme kayıtlarının sadece araştırma için kullanılacağı belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular sorulmuş ve detaylı bir şekilde cevaplamaları istenmiştir. Her bir Sosyal Bilgiler öğretmeniyle 20-25 dakika süren görüşmeler yapılmış, eklemek ya da ifade etmek istedikleri bir görüş olup olmadığı sorularak veri toplama süreci sona erdirilmiştir. Görüşmeler 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar dönemi içinde tamamlanmıştır. Araştırma katılımcıları ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya aktarılmış ve içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi; verilerin derinlemesine incelenmesi, ifadelerdeki benzerlikler dikkate alınarak kod, tema ve alt

temaların oluşturulması sonrasında anlamlı hale getirilerek okuyucuya sunulmasına yönelik bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırma verilerinin analizi sürecinde güvenilirliği sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmacı ile alan uzmanının kodlamaları araştırma güvenilirliği açısından karşılaştırılmış, uyum yüzdesi ($[(\text{Görüş birliği} / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı})) \times 100]$) %89 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles & Huberman, 1994). Görüş ayrılıklarının bulunduğu bölümler tekrar değerlendirilerek görüş birliği sağlanmış ve verilerin analizine son hali verilmiştir.

İçerik analizi sonunda elde edilen verilerden tema, alt tema ve kodlar içeren tablolar oluşturulmuş ve frekanslar ile birlikte sunulmuştur. Bulguların sunumunda etik kurallar gereği, katılımcı gizliliğini korumak ve cinsiyet dağılımını göstermek için öğretmenler Ö1E, Ö2E, ...Ö28K (Ö-Öğretmen, K-kadın, E-Erkek) şeklinde kodlanmıştır. Araştırma sürecinin geçerliğinin sağlanması için inandırıcılık ve aktarılabirlik önemli olduğundan katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmış ve bu görüşlerden hareketle sonuçlar yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGIN SÜRECİ VE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ALGILARI

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algıları; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını hakkındaki düşünceleri, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınının eğitim sistemine etkileri konusundaki görüşleri, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın sürecinde kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamaları hakkındaki görüşleri, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sürecinde uygulanan uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yönelik görüşleri, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınında uygulanan uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatında yaşanacak değişiklikler hakkındaki görüşleri temaları altında değerlendirilmiştir.

1.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGINI HAKKINDA GÖRÜŞLERİ

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Hakkındaki Düşünceleri

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid 19 salgını hakkındaki düşünceleri	Hastalık hakkındaki düşünceleri	Ciddi bir hastalık olarak görülmesi	18
		Yapay bir virüs olarak görülmesi	8
		Maske, mesafe ve hijyene dikkat edilmesi	4
		Tarihte yaşanan başka salgınların da olması	3
		Doğanın bir uyarısı olarak görülmesi	3
		Aşı firmalarının rant kapısı olarak görülmesi	2
		Çok bilgi sahibi olunmaması	1
		Bağışıklık sistemi ile ilgili olması	1
	Hastalığın etki alanları hakkında düşünceleri	Sosyal yaşamı olumsuz etkilemesi	12
		Sağlık yönünden olumsuz etkilemesi	11
		Psikolojik olarak etkilemesi	10
		Ekonomik açıdan olumsuz etkilemesi	8
		Tüm dünyayı olumsuz etkilemesi	6
		Eğitim açısından olumsuz etkilemesi	3
		İnsanların değişen yeni yaşama alışması	3
		Çok zor bir süreç olması	3
	Covid-19 salgınında insanların tutumu	İnsanların tedbirlere uyması	14
		İnsanların bilinçsiz hareket etmesi	12
		Tutumun zaman içinde değişmesi	12
		İnsanların zorunlu/yaptırımlı kurallara uyması	9
Maske, mesafe, temizliğe dikkat edilmemesi		7	

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını hakkındaki düşünceleri; hastalık hakkındaki düşünceleri, hastalığın etki alanları hakkındaki düşünceleri, Covid-19 salgınında insanların tutumu alt temaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri hastalık hakkındaki düşüncelerini; çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğu ciddi bir hastalık olarak görülmesi şeklinde görüş bildirirken bir kısmı ise yapay bir virüs olarak görülmesi, maske, mesafe ve hijyene dikkat edilmesi gerekliliği, tarihte yaşanan başka salgınlarında olması, doğanın bir uyarısı olarak görülmesi, aşı firmalarının rant kapısı olarak görülmesi, çok bilgi sahibi olunmaması, bağışıklık sistemi ile ilgili olması şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu Covid-19'u ciddi bir hastalık olarak gördüğünü, kurallara dikkat edilmesi ve bağışıklık sistemini güçlendirmenin gerekliliğini vurgulamışlardır. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö1E“Ciddi bir hastalık olduğunu düşünüyorum. Bu hastalığın dünyanın genel dengesinin bozulması, çevre kirliliği ve aşırı tüketimden kaynaklandığını düşünüyorum. Doğanın bir uyarısı olarak görüyorum. Tarihte buna benze durumlar yaşandığını biliyoruz. Elli ya da 100 yılda bir bu durum tekrar etmiş.”

Ö2E“Herkesin bildiği, haberlerden izlediğimiz kadarıyla bilgi sahibiyim. Dikkat edince bulaş riskinin az olduğunu düşünüyorum. Bazıları ağır geçiriyor. TV’ de duyduğum kadar bilgi sahibiyim. Bağışıklıkla ilgili olduğunu düşünüyorum.”

Ö18K“Bulaşıcı bir hastalık olması sebebiyle hakikaten çok dikkat edilmesi gereken bir hastalık olduğunu düşünüyorum. Maske, hijyen mesafeye dikkat edilmesi gerekiyor. Okullar bazında baktığımızda öğrenciyle yakın olmak iletişim halinde olmak, soru çözümünde yaparken yakın davranmak zorunda kalıyoruz. Bunlara artık daha dikkatli özenli davranmak gerektiğini düşünüyorum. Aynı özenin her bireyin aile içinde de göstermesi gerekmektedir.”

Ö10E “Komple teorilerine inanmıyorum. Doğanın insanlardan intikam aldığını düşünüyorum.”

Bazı öğretmenler ise Covid-19 hastalığını yapay bir virüs ve aşı firmalarının rant kapısı olarak değerlendirmişlerdir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö6E“Batılı devletlerin uyguladığı bir projedir. Rant kapısıdır. Hastane ortamında oluşturulmuş sonra dünyaya sızdırılmış virüstür.”

Ö8E “Yapay bir virüs olduğunu düşünüyorum. Sıradan bir salgın grip gibi, çok korkmuyorum.”

Ö14E “Hayatımızda değişen bir şey olmadı. Bilinçli çıkarılan bir hastalık olduğunu düşünüyorum. Kazanan aşı firmaları oldu. Bir kişide çıkıp tüm dünyaya yayılması mantıklı gelmiyor. Vebanın farklı bir türü diye düşünüyorum. Yaşlı nüfus azaltma amacı taşıyor.”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri hastalığın etki alanları hakkındaki düşüncelerini; sosyal yaşamı olumsuz etkilemesi, sağlık yönünden olumsuz etkilemesi, psikolojik olarak etkilemesi, ekonomik açıdan olumsuz etkilemesi, tüm dünyayı olumsuz etkilemesi, eğitim açısından olumsuz etkilemesi, insanların değişen yeni yaşama alışması, çok zor bir süreç olması şeklinde açıklamışlardır. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö4E “Covid-19 hayatımızı özellikle sosyal yaşantımızı olumsuz etkiledi. Kalabalık ortamlara giremedik. Hayatımız tehlikeye girdi. Yaşlılarımız, sağlık sorunu olanlar oldukça olumsuz etkiledi. Evden çıkamamak psikolojimizi yordu.”

Ö7E “Çok zor bir süreçti. Tüm dünyaya büyük zorluklar yaşattı. Ekonomiyi olumsuz etkiledi. İnsanların sosyalleşmesini engelledi.”

Ö9E “Tüm dünyayı olumsuz etkiledi. Eğitim –öğretimi değiştirdi. İnsanlar sosyal aktivitesinden mahrum kaldı. İnsanlar evlerine hapis oldular. Eğitim yeni bir bakış açısı kazandı. Öğretmenin önemi ve değeri anlaşıldı.”

Ö20K “Üzücü bir durum. Birçok yönden kısıtlandık. Normal yaşam tarzına hasret kaldık. Tedirgin ve korku var hayatımızda.”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, Covid-19 salgınında insanların tutumu hakkında; Covid-19 salgınında insanların tedbirlere uyması, insanların bilinçsiz hareket etmesi, tutumun zaman içinde değişmesi, zorunlu yaptırımlı olan kurallara uyulması, maske, mesafe, temizliğe uyulmadığını vurgulamışlardır. Bazı öğretmenler salgın başında kurallara uyulmadığını, hastalığın ciddiyetinin fark edildiği anda tutumun değiştiğini belirtmiştir. Bu konuda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö4E “İlk başta Türk halkı kurallara uymadı, umursamadı. Salgın koşullarının ağırlaşması ve artışın hızlı olması, ölümlerin artması ceza uygulamasına geçilmesine neden oldu. Bu durum Türk halkını kurallara uymaya zorunlu hale getirdi.”

Ö12E “Genel itibariyle önlemler erken alındı. Türk insanı başlangıçta kurallara uydu. Yaz döneminde rehavete kapılıp bir aymazlık başladı. Bu dönemde vaka oranlarında artış başladı. İlerleyen dönemde de ağır bedeller ödendi.”

Ö15E “Başlangıçta hafife aldık ölümler olmaya başlayınca ciddiye alındı. Özellikle bir hemşirenin ölümü halkı biraz daha korkuttu ve tedbirli davranmaya itti. Genel olarak kurallara uyduğumuzu düşünüyorum.”

Ö28K “Türk insanı ilk başta panikle tüm kurallara uydu. Özellikle giderek artan ölümlere dikkatli davrandı.”

Bazı öğretmenler ise salgına karşı insanların tutumunu kültür üzerinden açıklamışlardır. Bu konuda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö10E “Az gelişmiş toplumlarla Türk insanın tutumu aynı diye düşünüyorum. Kadercı anlayış ve hastalığa inanmama, ‘bana bir şey olmaz bilimsel söylemlere inanmam’ durumu vardı. Bu durum hastalığın hızla artmasına neden oldu.”

Ö16E “Tutum kültürle ilgili. Türk halkı önlemlere uymadı. Kalıcı katı kurallar gerekiyor. Devlet yaptırımı daha katı olmalı.”

Tablo 3’te Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19’un eğitim sistemine etkileri hakkındaki görüşleri yer almaktadır.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Covid-19 Salgının Eğitim Sistemine Etkileri Konusundaki Görüşleri

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınının eğitim sistemine etkileri	Eğitim-Öğretim Sürecine etkileri	Eğitim-öğretimi olumsuz etkilemesi	13
		Eğitim-öğretim süreçlerinin aksamaması	7
		Eğitim-öğretimin yorucu hale gelmesi	7
		Ölçme değerlendirmeyi olumsuz etkilemesi	7
		Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini tutmaması	7
		Eğitime olan bakış açısının değişmesi	3
	Öğretmenler üzerindeki etkileri	Kitap okumaya zaman ayırabilmeleri	10
		Mesleki uzaklık oluşturması	9
		Zoom ve uzaktan eğitim programlarını kullanmayı öğrenmeleri	8
		Teknoloji kullanma becerisi geliştirmeleri	6
		EBA kullanımının ve hizmet içi eğitimde artış olması	6

Tablo 3 (Devam). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Covid-19 Salgının Eğitim Sistemine Etkileri Konusundaki Görüşleri

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
		İnternet tabanlı eğitimi öğrenmeleri	5
		Öğretmenler arasında hastalığın bulaş riskinin olması	5
		Öğretmenlerin aile bütünlüğünü etkilemesi	5
		Öğretmenlerin öğretme motivasyonunu olumsuz etkilemesi	5
		Uzaktan eğitimin zaman alıcı olması	3
	Öğrenciler üzerindeki etkileri	Öğrencileri okuldan uzaklaştırması	10
		Sosyalleşme üzerinde olumsuz etkileri	9
		Öğrencileri pedagojik açıdan olumsuz etkilemesi	8
		Eğitim öğretim sürecinin aksaması	8
		Öğrencilerin öğrenme motivasyonunu olumsuz etkilemesi	8
		Evde kalmanın olumsuz etkilerinin olması	7
		Öğrencilerin eğitim açısından geri kalması	6
		Öğrenciler arasında fırsat eşitsizliği oluşturması	6
		Psikolojik etkileri olması	5

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınının eğitim sistemine etkileri konusundaki görüşleri; eğitim sürecine etkileri, öğretmenler üzerindeki etkileri, öğrenciler üzerindeki etkileri alt temaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgınının eğitim-öğretim sürecine etkilerini; eğitim-öğretimi olumsuz etkilemesi, eğitim öğretim süreçlerinin aksaması, eğitim öğretimin yorucu hale gelmesi, ölçme değerlendirmeyi olumsuz etkilemesi, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini tutmaması, eğitime olan bakış açısının değişmesi şeklinde açıklamışlardır. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö2E “En güzel eğitim sınıf ortamındadır. Eğitimin uzaktan yapılmasını uygun bulmuyorum”

Ö4E “Covid-19 ile birlikte eğitim ve öğretim süreci aksadı. Uzaktan eğitime öğrenci katılımı dengesiz oldu”

Ö20K *“Hayatımıza uzaktan eğitim uygulaması katıldı. Teknolojinin kullanımı arttı. Öğrenciler derslere katılamadı. Okullarımıza gidemedik. Çocuklar okuldan uzaklaştı. Eğitim disiplinden uzaklaştı.”*

Bazı öğretmenler eğitim öğretim sürecinde ölçme değerlendirmeyi olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu konuda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö11E *“Öğretmenler öğretme işinde zorluk çekti. Öğrencilerle arasında ki bağ koptu. Ölçme değerlendirme işlemi zorlaştı. Yeni gelen ya da ilk kez görev yapacağımız sınıfları tanıyamadık.”*

Ö13E *“Eğitim oldukça fazla etkilendi. Çocuklar hem eğitim hem öğretimde geri kaldılar.”*

Ö19K *“Eğitim öğretim süreci olumsuz etkiledi. Ölçme değerlendirmeyi yapamadık. Yüz yüze eğitim gibi ölçme değerlendirme yapamadık.”*

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgınının öğretmenler üzerindeki etkilerini; öğretmenlerin kitap okumaya zaman ayırabilmeleri, öğretmenlere mesleki uzaklık oluşturması, öğretmenlerin Zoom ve uzaktan eğitim programlarını kullanmayı öğrenmeleri, öğretmenlerin teknoloji kullanma becerisi geliştirmeleri, öğretmenlerin EBA kullanımının ve hizmet içi eğitimde artış olması, öğretmenlerin internet tabanlı eğitimi öğrenmeleri, öğretmenler arasında hastalığın bulaş riskinin olması, öğretmenlerin aile bütünlüğünü etkilemesi, öğretmenlerin öğretme motivasyonunu olumsuz etkilemesi, uzaktan eğitimin zaman alıcı olması şeklinde değerlendirmişlerdir. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö9E *“Öğretmenleri olumsuz etkiledi. Çalışma saatleri, çalışma şekilleri değişti...”*

Ö16E *“...Öğretmenler okula karşı bir uzaklaşma dönemi yaşadı. Çalışma isteğimiz azaldı.”*

Ö17K *“Öğretmenlerde de bilgisayar sıkıntısı olanlar oldu. Bir evde bir den fazla bilgisayar ve tablete ihtiyaç duyuldu. Öğretmenler çiftler oldukça zorlandı.”*

Ö21E *“...Öğretmenlerin de eski heyecanı enerjisi olmadığını düşünüyorum.”*

Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğretmenler arasında “öğretmenler odası ve iletişim” ile ilgili olarak da görüş bildirmişlerdir. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri görüşleri şu şekildedir:

Ö4E“...Öğretmenler eğitimin yüz yüze olmamasından kaynaklanan sosyalleşememe, bilgi paylaşımının yapılamaması ve iletişimsizlik gibi durumlarla karşı karşıya kaldılar. Bazı öğretmen arkadaşlarımıza hastalık bulaştı. Ölen birçok öğretmenin olması bizi üzdü.”

Ö10E“...Öğretmelerin bir arada olmasını engelledi. Bundan sonraki süreçte öğretmenler arasında tokalaşma ve yakın temasların olacağına inanmıyorum.”

Bazı öğretmenler Covid-19 salgını sırasında mesleki eğitimler aldıklarını, teknoloji kullanım konusunda kendilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö1E“...Teknolojiyi daha iyi kullanmayı öğrendik. Uzaktan eğitim için oluşturulan programları öğrenmeye çalıştık. Bunun dışında çok fazla bir şey yapamadım.”

Ö9E“...Webinar eğitimlerine katıldım. Bilgisayarımda siber güvenliği üst düzeye çıkardım. İnternet tabanlı eğitim hakkında bilgi edindim.”

Ö12E“...Müze semineri, zeka oyunları sertifikası aldım...”

Ö13E“...Webinar seminerlerine katıldım. Web 2.0 araçları eğitimine katıldım. Öğrenci koçluğu ve çevrim içi öğretim sertifikası aldım. İşbirlikçi öğrenme, ölçme değerlendirme konusunda araştırmalar yaptım.”

Ö21E“Videolar izledim. Öğrencilerim için uzaktan eğitimde kullanabileceğim platformlar araştırdım. Google meet ve zoom gibi uygulamaları öğrenmeye çalıştım. Kitap okudum.”

Bazı öğretmenler ise Covid-19 salgınının öğretmenler üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamışlardır. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö5E “Öğretmenler okuldan, yüz yüze eğitimden uzaklaştı. Bilgisayar ekranından ders vermeye başladık. Bunun getirileri olduğu gibi dezavantajı oldu. Zaman kaybı yaşamadık, eğitim aksamadı fakat aile bireyleri arasında derslerimiz çakıştı bu durum bizi yordu...”

Ö18K “Öğretmenler odası paylaşımlarımız, birbirimize olan katkılarımız azaldı. Herkes kendi sağlık derdine, can derdine düştü. Öğretmenler korku ve tedirginlik yaşadı...”

Ö19K “...Öğretmenler bu süreçten olumsuz etkilenip karamsarlaştı. İsteksiz davranıyorlar. Meslekten uzaklaşmaya neden oldu. Uzaktan eğitimde performansım düştü.”

Ö28K “...Öğretmenler arasında boşanmalar arttı. Öğretmenler filyasyon ekiplerinde çalıştı...”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgının öğrenciler üzerindeki etkilerini; öğrencilerin okuldan uzaklaşması, sosyalleşme üzerinde olumsuz etkileri, pedagojik açıdan olumsuz etkilemesi, eğitim-öğretim sürecinin aksaması, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu olumsuz etkilemesi, evde kalmanın öğrencileri olumsuz etkilemesi, öğrencilerin eğitim açısından geri kalması ile öğrenciler arasında fırsat eşitsizliği oluşturması, psikolojik etkilerinin olması olarak açıklamışlardır. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ö24E “Eğitim- öğretim ve psikolojimizi olumsuz etkiledi. Verimsiz bir dönem oldu. Derslere girmeyen öğrenciler yoğunlukta. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre kalitesiz olduğunu söyleyebilirim. Öğrencinin devam zorunluluğunun olmaması istikrarın sağlamasını zorlaştırdı.”

Ö16E “Öğrencileri olumsuz etkiledi. Öğrenciler arasında fırsat eşitliğini ortadan kaldıran bir durum oluştu...”

Ö12E “Bu dönemde özellikle 8. sınıflar oldukça olumsuz etkilendi. 2019-2020 eğitim öğretim yılının tam ortasında bu salgın ülkemizde yayılmaya başladı. Öğrenciler tam dönemin ortasında yakalandığı için hazırlıksız yakalandı. Çalışma disiplini olmayan öğrenci sınavdan koptu...”

Ö23K “... Öğrencilerin eğitim öğretim hayatına sekteye uğradı. Performansları düştü. Sekizinci sınıf öğrencilerin çok büyük kayıpları oldu...”

1.2. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGIN SÜRECİ VE UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK ALGILARI

Tablo 4’te Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın sürecinde kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamaları hakkındaki görüşleri yer almaktadır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgın Sürecinde Kullanmış Oldukları Eğitim Programı Ya Da Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın sürecinde kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamalar	Olumlu görüşler	Zoom uygulamasının kullanışlı olması	18
		EBA canlı sınıfın öğrencilere ulaşılabilir olması	12
		Whats App ve Bip uygulamalarının eğitim amaçlı kullanılabilir olması	11
		Eğitim portallarında sunu, konu paylaşımı olması	3
		Google Clasroom uygulamasının kullanımın kolay olması	2
		Youtube uygulamasından video izletilebilmesi	1
	Olumsuz görüşler	EBA canlı sınıf uygulamasının alt yapı yetersizliğinin olması	16
		Zoom uygulamasının ücretli olması ve girmekte zorlanması	4
		Whats App uygulamasının eğitim amaçlı kullanımının sınırlı olması	2

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın sürecinde kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamaları hakkındaki görüşleri olumlu ve olumsuz görüşler alt temaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamalar hakkındaki olumlu görüşlerini; Zoom uygulamasının kullanışlı olması, EBA canlı sınıfın öğrencilere ulaşılabilir olması, WhatsApp ve Bip uygulamalarının eğitim amaçlı kullanılabilir olması, eğitim portallarında sunu, konu paylaşımının olması, Google Classroom uygulamasının kullanım kolaylığı ve Youtube uygulamasından video izletilebilmesi olarak açıklamışlardır. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö1E“... Zoom ve EBA canlı sınıf uygulamalarını uzaktan eğitimle birlikte kullanmaya başladık. Özellikle Zoom programında ekran paylaşımının olması Youtube uygulamasını etkili kullanmamızı sağladı.”

Ö3K “EBA canlı sınıf uygulaması yeterliydi. EBA’dan paylaştığımız çalışmaların istatistiklerini görebilmek faydalı oldu....Zoom uygulaması işimizi daha kolaylaştırdı.”

Ö9E “EBA canlı sınıf, Zoom, WhatsApp, Bip kullandık. Eğitim portalları, Okulustik doküman paylaşımı, Morpa kampus kullandım....”

Ö12E “Bütün uygulamaları kullandım....Sosyal bilgiler dersi sözel ders olduğu için, Zoom üzerinden sunum ve ekran paylaşımını rahatlıkla yapabildik. Bu sebeple dersler verimli geçti diyebilirim.”

Ö14E “Okul olarak her sınıf düzeyinde WhatsApp grupları ve koçluk grupları kuruldu. Her sınıf düzeyinde WhatsApp üzerinden soru çözümleri yaptım...”

“Ö15E ...EBA ilk başta kaldıramadı bu nedenle Zoom uygulamasına geçtik. Zoom biraz daha ergonomik bir kullanıma sahip. Ekran paylaşımı slayt, video içerik paylaşımı yapabiliyor olmak teknolojiyi doğru kullanmamıza neden oldu.”

Ö21E “Googlemeet, Clasroom gibi uygulamalar kullandım...Zoomda ekran paylaşımının olması güzeldi. Classroomda tıpkı WhatsApp gibi sınıf oluşturuldu. Kendi hafızasına kaydetmesi açısından güzeldi. Teknik bir sorunla karşılaşmadım.”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamalar hakkındaki olumsuz görüşlerini; EBA canlı sınıf uygulamasının alt yapı yetersizliği, Zoom uygulamasının ücretli olması ve uygulamaya girişin zor olması ve WhatsApp uygulamasının eğitim amaçlı kullanımının sınırlı olması olarak açıklamışlardır. Bu konuda bazı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşü şu şekildedir:

Ö2E“Hangi uygulamayı kullanırsak kullanalım öğrenci katılımını arttıramadık. İnternetin sıkıntılı olması bu uygulamaları kullanmamızı zorlaştırdı. EBA canlı sınıfın yetersizliği Zoom uygulamamasıyla biraz rahatlamıştır. Yine de internet alt yapısının geliştirilmesi gerekmektedir.”

Ö7E “... EBA canlı sınıfta yaşanan teknik sorunlar sebebiyle çocuklar derse girmekte zorlandı.

Ö16E “Öğrencilerden uzaktan eğitimde dönüt almakta zorlandık. ...EBA canlı sınıf uygulaması teknik sorunlar yaşanması ve ekran paylaşımının yapılamamasından ötürü çok da tercih edilmedi.

Ö19K “Uygulamaların tam anlamıyla yeterli olduğunu söyleyemem. Yüz yüze eğitimin yerini hiç biri tutmaz. Bir uygulamanın eksikliğini diğeriyle tamamlamayla çalıştık.”

Ö23K “EBA canlı sınıfın teknik sorunları vardı. Zoom uygulamasını başarılı buluyorum. Fakat süreyi aştıktan sonra ücretli olması sıkıntılıydı.”

Tablo 5’te Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sürecinde uygulanan uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yönelik görüşleri yer almaktadır.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Uygulanan Uzaktan Eğitimle Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimine Yönelik Görüşleri

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınında uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimi	Uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler dersinin olumlu yanları	Ders anlatımlarının görsel-işitsel materyallerle desteklenebilmesi	17
		Sözel bir ders olması nedeniyle olumsuz etkilenmemesi	13
		Öğretim programı yetiştirme kaygısı yaşanmaması	5
		Öğrenci katılımı olduğu takdirde etkili olması	5
		Teknoloji kullanımının öğrencinin derse ilgisini artırması	4
	Uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler dersinin olumsuz yanları	Teknik aksaklıklar giderildiği takdirde etkili kullanılabilir olması	2
		Soru çözümünün kolay ve anlaşılır şekilde yapılabilmesi	2
		Bilinçli, sorumluluk sahibi, akademik başarısı yüksek öğrencilerin uzaktan derslerde başarı sağlayabilmesi	2
		Ön hazırlık ve içerik üretimi desteğiyle ders veriminin artırılması	2
	Uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler dersinin olumsuz yanları	Öğrenci katılımının az olması	17
		Öğrenci kontrol mekanizmasının zayıf olması	9
		Yüz yüze eğitim kadar etkili/verimli olmaması	8
		Öğrencilerin derslerden sıkılması	7
		Yüz yüze iletişim/göz teması kuramamak	7
		Sosyal Bilgiler dersinin önemsenmemesi	7
		Öğrenci katılımlı sınıf etkinliklerinin yapılamaması	6
		Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla zor olması	6
		Bağlantı ve ses sorunu gibi teknik problemler yaşanması	4
		Sosyal Bilgiler eğitiminin duyuşsal açıdan tam olarak verilememesi	4
		Sosyal Bilgiler derslerini olumsuz etkilemesi	3
		Öğrencilerin sınav kaygısı yaşamaması/ akademik başarının düşmesi	3
		Sadece anlatım yönteminin kullanılması	2
		Kazanım dışı öğretim yapılamaması	2
		Ders sürelerinin azalması	1

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınında uygulanan uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yönelik görüşleri uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler dersinin olumlu yanları ve uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler dersinin olumsuz yanları alt temaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler dersinin olumlu yanlarını; ders anlatımlarının görsel-ışitsel materyallerle desteklenebilmesi, sözel bir ders olması nedeniyle olumsuz etkilenmemesi, öğretim programı yetiştirme kaygısı yaşanmaması, öğrenci katılımı olduğu takdirde etkili olması, teknoloji kullanımının öğrencilerin ilgisini çekmesi, teknik aksaklıklar giderildiği takdirde etkili kullanılabilir olması, soru çözümünün kolay ve anlaşılabilir şekilde yapılabilmesi, bilinçli ve sorumluluk sahibi öğrencilerin uzaktan derslerde başarı sağlayabilmesi ve ön hazırlık-içerik üretimi desteğiyle ders veriminin artırılabilmesi olarak açıklamışlardır. Bu konuda bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşü şu şekildedir:

Ö1E “Sosyal Bilgiler dersi, daha çok anlatım üzerine olduğu için olumsuz etkilemediğini düşünüyorum. Zoom, Youtube gibi programlarla görsel materyaller, slayt gibi sunumlarının yapılabilmesi branşımızın işini kolaylaştırmıştır.”

Ö3K “Canlı derslerde anında paylaşılan sunular, videolar dersimize olumlu katkı sağladı. Öğrenci katılımı azlığıyla kayıp yaşadık fakat müfredatı yetiştirme kaygısı yaşamadık...”

Ö5E “Uzaktan eğitim Sosyal Bilgiler öğretimini kolaylaştırmıştır. Teknolojinin doğru kullanımı Sosyal Bilgiler öğretiminde başarı sağlayabilir. Öğrencilerin derse olan ilgisini arttırabilir.”

Ö6E “Kısa sürede müfredatın aktarımını sağlamıştır. Tüm sınıfın katılımı olması durumunda Sosyal Bilgiler öğretiminde herhangi bir sorunla karşılaşılacağını sanmıyorum.”

Ö7E “İnternet ortamında görsel, işitsel kaynakların çokluğu Sosyal Bilgiler öğretimini zenginleştirdi....”

Ö12E “Sosyal Bilgiler dersi sayısal dersler kadar olumsuz etkilenmemiştir. Anlatıma dayalı olması, sunum ve video paylaşımının yapılması öğrenciyi azda olsa aktifleştirmiştir. İçerik üretimi sağlanırsa oldukça faydalı buluyorum.”

Ö14E “Ön hazırlık yapıp dersin işlenmesi kaliteyi arttırıyor. Görsel sunum ve soru çözümünü uzaktan eğitimle daha kolay ve anlaşılıyor oluyor...”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler dersinin olumsuz yanlarını; öğrenci katılımının az olması, öğrenci kontrol mekanizmasının zayıf olması, yüz yüze eğitim kadar etkili/verimli olmaması, öğrencilerin derslerden sıkılması, yüz yüze iletişim/göz teması kuramamak, Sosyal Bilgiler dersinin önemsenmemesi, öğrenci katılımlı sınıf etkinliklerinin yapılamaması, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla zor olması, bağlantı ve ses sorunu gibi teknik problemler yaşanması, Sosyal Bilgiler eğitiminin duyuşsal açıdan tam olarak verilememesi, Sosyal Bilgiler derslerini olumsuz etkilemesi, öğrencilerin sınav kaygısı yaşamaması ve akademik başarının düşmesi, sadece anlatım yönteminin kullanılması, kazanım dışı öğretim yapılamaması ve ders sürelerinin azalması olarak açıklamışlardır. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Uzaktan eğitimle uygulanan Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenci katılımının düşük olmasından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını vurgulayan bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö2E “ Sosyal Bilgiler dersinin katsayısının düşük olması derse katılımı etkilemektedir. Katılım beklenen seviyede değildir....Uzaktan eğitim ve branşımız en büyük dezavantajı ise kontrol mekanizmasının zayıf olmasıdır. Bilinçli, akademik başarısı yüksek öğrenciler başarı sağlayabilir.”

Ö8E “Olumsuz etkiledi. Okulumuzun bulunduğu sosyal çevreyle ilgili çeşitli olumsuzluklar yaşadık. Öğrenci katılımı uzaktan eğitime azdı. Öğrenciler oldukça sıkıldıklarını belirttiler.”

Ö11E “Uzaktan eğitim yüz yüze eğitim kadar etkili değildir. Bu sebeple her ne olursa olumsuz etkilenme oldu. Öğrenciler katılımı istenilen düzeyde değil. İlk kez karşılaştığım öğrenciler vardı. Öğrencileri tanımakta zorlandığım zamanlar oldu.”

Bazı öğretmenler uzaktan eğitim derslerinde yaşanan iletişim eksikliklerini şu şekilde vurgulamışlardır:

“Ö4E:Öğrenci kontrolünü sağlamak biraz zor oldu. Öğrenci dinliyor mu, dinlemiyor mu kontrol edemedik....”

“Ö17K: Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitim kadar başarılı olduğunu düşünmüyorum. Canlı derste öğrenciyi aktifleştirmede zorluk yaşadım. 5. sınıflar daha

aktif olarak derslere katıldılar. 8. sınıflar özellikle daha aktif olması gerekirken boş vermiş davrandı. Sınav kaygısı yaşamadılar....”

“Ö22E: Olumsuz etkiledi coğrafya alakalı konular çok havada kaldı. Öğrenciyi kontrol edemiyoruz. Görsel sunumları kullanabildik fakat yinede öğrenciyi ulaşabildiğimizi düşünmüyorum.”

“Ö25K: Yüz yüze eğitim Sosyal Bilgiler dersinin daha anlamlı hale gelmesine katkıda bulunuyordu. Uzaktan eğitimle sadece kazanımlara vermeye yönelik oldu. Zaman olarak da kısıtlandık. Öğrenciyle göz teması kuramayınca bağ kurmakta zorlandık. İletişim ve hayatla bağ kurma konusunda eksik kaldığını düşünüyorum.”

Bazı öğretmenler ise yüz yüze eğitimde alınan verimin alınmadığını yine de zamanla uzaktan eğitimle ders yapmaya alıştıklarını şu şekilde açıklamışlardır:

Ö15E “...İlerleyen zamanlarda uzaktan eğitime alışınca sanki sınıftaymışız gibi bir ortam oluşturabildim. Bunun için öğrenci gruplarının az olması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö18K “Soyut bir ders olduğu için daha zor oldu. Sınıf içerisinde drama uygulaması yapardık. Savaşlar, anlaşmalar, buluşlar, icatlar vb. konular sınıf içerisinde canlandırma yapılırdı. Öğrencilerimiz görsel materyaller hazırlar sunum sunarlardı. Bu etkinlikler uzaktan eğitimde mümkün olmadı. Çocuklar bir derse bağlandı, bir derse bağlanamadı. Aradaki bağlantılar sağlanamayınca ders askıda kaldı. Geçmiş yıllarda deneme ve test çözümlerinde çocuklar zorlanmazdı. Bu süreçte aynı başarıyı gösteremediler. Yüz yüze eğitimle alınan verim uzaktan eğitimle aynı verimi alamadık.”

Tablo 6’da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınında uygulanan uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri hakkındaki görüşleri yer almaktadır.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgınında Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri Hakkındaki Görüşleri

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınında uygulanan uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri	Covid-19 salgın sürecinde yaşanan sorunlar	İnternet alt yapı ve teknik problemler yaşanması	20
		Öğrenci katılımının az olması	14
		Uzaktan eğitimin olumsuz etkileri	11
		İnternet kota sorunu yaşanması	8

Tablo 6 (Devam). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgınında Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri Hakkındaki Görüşleri

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
		Öğretmenlerin maddi/manevi kaygıları	7
		Öğretmenlerin motivasyon eksikliği	7
		Veli kaynaklı sorunlar yaşanması	6
		Ölçme ve değerlendirme sorunları	2
		FATİH projesinin tamamlanamaması	2
		İçerik üretiminin yetersizliği	1
		Can kayıpları yaşanması	1
	Covid-19 salgın sürecinde yaşanan sorunlara karşı çözüm önerileri	İnternet alt yapı sorunun çözülmesi	9
		Devlet eliyle çözüm getirilmesi	7
		Fırsat ve imkan eşitliği sağlanması	6
		Hizmet içi eğitimler verilmesi/çeşitlendirilmesi	4
		Ekonomi ve eğitim seviyesinin iyileştirilmesi	4
		Ailelerin bilinçlendirilmesi	4
		İçerik üretiminin artırılması	2
		Yüz yüze eğitime geri dönülmesi	1
		Destek noktalarının artırılması	1

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgınında yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri Covid-19 salgın sürecinde yaşanan sorunlar ve Covid-19 salgın sürecinde yaşanan sorunlara karşı çözüm önerileri alt temaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgın sürecinde yaşanan sorunları; internet alt yapı ve teknik problemler yaşanması, öğrenci katılımının az olması, uzaktan eğitimin olumsuz etkileri, internet kota sorunları yaşanması, öğretmenlerin maddi-manevi kaygılar yaşaması ve motivasyon eksikliğinin olması, veli kaynaklı sorunlar yaşanması, ölçme ve değerlendirme sorunları, FATİH Projesinin tamamlanamaması, içerik üretiminin yetersizliği ve can kayıpları yaşanması olarak ifade etmişlerdir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö1E “Uzaktan eğitim daha büyük kitlelere ulaştırılması gerekmektedir. İnternet altyapı sorunları çözülmelidir. Öğretmenlerin maddi kaygıları azaltılmalıdır.”

Ö2E “Yaşanan sorunlar; öğrenci katılımının azlığı, altyapı yetersizliği, internetin her öğrenciye ulaşamaması, velilerin ilgisizliği, öğrencilerin derslerden soğuması olarak görmekteyim...”

Ö6E “YİBO öğretmenleri olarak fazla sorun yaşadık. Öğrencilerin derse katılımı azdı. Öğrencilere ulaşmakta zorlandık. Öğrenciler ve velilerle hep birlikte uzaktan eğitim yapmak öğrencilerin derse katılımı zorlaştırırken öğretmenleri de zor durumda bıraktı. Velilerle birlikte derse giren öğrencilerimiz oldu. Altyapı sorunlarının olması da öğrencilerin ve öğretmenlerin sürekli internet bağlanma sorunlarının yaşanmasına neden oldu.”

Ö18K “Her ailenin ekonomik geliri aynı değildi. Bilgisayarı olmayan, uzaktan eğitime erişemeyen, interneti olmayan öğrenciler vardı. İnterneti iyi çekmeyen, paketi yetmeyen öğrenci ve öğretmenler vardı. Dersten atmalar, kopmalar gibi sorunlar yaşadık. Bazı öğrenci, öğretmen ve veliler teknolojiyi kullanmakta sıkıntı yaşadı.”

Ö20K “Teknik sorunlar yaşandı. Bazı ailelerde teknolojik aletler yetersiz kaldı. Öğretmen ailelerde öğretmen ve çocukların ders zamanları çakıştı. Akşama kadar dersler sürdü. Tablet dağıtımı yetersizdi. Her öğretmene bilgisayar verilmeliydi. Öğretmenler ders anlatabilmek için interneti çeken yerlere gittiler.”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgın sürecinde yaşanan sorunlara karşı çözüm önerilerini; internet alt yapı sorununun çözülmesi, devlet eliyle çözüm getirilmesi, fırsat ve imkan eşitliği sağlanması, hizmet içi eğitimler verilmesi/çeşitlendirilmesi, ekonomi ve eğitim seviyesinin iyileştirilmesi, ailelerin bilinçlendirilmesi, içerik üretiminin artırılması, destek noktalarının artırılması ve yüz yüze eğitime geri dönülmesi olarak belirtmişlerdir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö1E “... İnternet altyapı sorunları çözülmelidir. Öğretmenlerin maddi kaygıları azaltılmalıdır.”

Ö2E “... Çözümü öncelikle fırsat ve imkan eşitsizliğinin giderilmesi gerekmektedir. Bunun yanında internet sorunları çözülmelidir. MEB ileri görüşlü davranmalıdır.”

Ö7E “... Öğretmenlere uzaktan eğitimle hizmet içi eğitim verilmesi gerekmektedir. Öğrenci ve öğretmenlere internet teknik alt yapının ücretsiz sağlanması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö9E “ ... Öğretmenlere, gerekirse öğrenci ve velilere de hizmet içi eğitimler verilmeli diye düşünüyorum.”

Ö10E “Çocukların internet erişim olanağının sağlanması ve artırılmalıdır. Her öğrenci kolaylıkla uzaktan eğitime katılabilmelidir. Bir diğer sorun içerik üretimi zenginleştirilmelidir. Bunun için ayrı bir komisyon oluşturulmalıdır. Yine içerik üretimi için zorunlu hizmet içi kurslar verilebilir.”

Ö11E “ ... Acilen yüz yüze eğitime geçilmelidir.”

Ö20K “ ...Devletin ekonomisinin düzelmesiyle çözülebileceğini düşünüyorum.”

Ö25K “ ... Fırsat eşitsizliğini gidermek için destek noktaları artırılmalıdır.”

Tablo 7’de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sonrası eğitim hayatında yaşanacak değişiklikler hakkındaki görüşleri yer almaktadır.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sonrası Eğitim Hayatında Yaşanacak Değişiklikler Hakkındaki Görüşleri

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatında yaşanacak değişiklikler	Eğitim öğretim süreciyle ilgili değişiklikler	Uzaktan eğitim ve EBA TV'nin kullanımının devam etmesi	22
		Hibrit eğitim modeline geçilmesi	12
		Salgının uzun sürmesi ve yüz yüze eğitime geçilmesi	12
		Eğitimde teknoloji kullanımının artması	11
		Ders saati/tenefüs/ders/öğrenci sayısının azalması	6
		Uygulamaların kullanımına devam edilmesi	6
	Öğretmenlerle ilgili değişiklikler	Öğretmenlerin teknoloji hakimiyetinin artması	8
		Öğretmenlerin uzaktan eğitim, EBA ve teknoloji kullanımının sürekli olması	7
		Öğretmenlerinin iş yükünün artması	3
		Öğretmenlerin temizlik ve hijyene daha fazla dikkat etmesi	2
		Öğretmenler arasında sosyalleşmenin azalması	1
	Öğrencilerle ilgili değişiklikler	Öğretmen üzerinde baskının artması	1
		Öğrenci destek eğitim programlarının oluşturulması	6
		Uzaktan eğitim ve EBA kullanımının öğrenciler arasında yaygınlaşması	5

Tablo 7 (Devam). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sonrası Eğitim Hayatında Yaşanacak Değişiklikler Hakkındaki Görüşleri

Tema	Alt temalar	Kodlar	f
		Öğrencilerin okul uyum problemi yaşamaması	5
		Öğrencilerin psikolojik, fiziksel ve ruhsal durumlarını etkilemesi	3
		Öğrencilerin teknoloji bağımlılığının artması	2
		Öğrencilerde öğrenme açığı oluşması	2
		Öğrenci değerlendirmenin online yapılması	2
	Öğretim programıyla ilgili değişiklikler	Salgının öğretim programına eklenmesi	21
		Konulara salgına uygun eklemeler yapılması	16
		Sosyal Bilgiler ders saatinin artırılması	12
		Öğretim programının uzaktan eğitime uygun hale getirilmesi	7
		Teknoloji kullanımının gerekmesi	6
		Ders kitapları yeniden yapılandırılması	6

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgını sonrası eğitim hayatında yaşanacak değişikliklere ilişkin görüşleri; eğitim öğretim süreciyle ilgili değişiklikler, öğretmenler ile ilgili değişiklikler, öğrenciler ile ilgili değişiklikler ve öğretim programıyla ilgili değişiklikler temaları üzerinden değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri eğitim öğretim süreciyle ilgili; uzaktan eğitim ve EBA TV'nin kullanımının devam etmesi, hibrit eğitim modeline geçilmesi, salgının uzun sürmesi ve yüz yüze eğitime geçilmesi, eğitimde teknoloji kullanımının artması, ders saati/tenefüs/ders ve öğrenci sayılarının azalması ve uygulamaların kullanımına devam edilmesi şeklinde değişikliklerin yaşanabileceğini açıklamışlardır. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö1E “Uzaktan eğitime erişim imkanı kısıtlı olması eğitim teknolojilerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. İnternet ve eğitim teknolojileri alt yapısı güçlendirilerek normal eğitime destek olarak kullanılacağını düşünüyorum. Uzaktan eğitim destekleyici potansiyeli var ilerleyen dönemlerde de bu amaçla kullanılmalıdır. Pandemiden sonraki zamanda toparlanma süreci başlayacağını düşünüyorum. ...”

Ö3K “Oluşturulan gruplar ve aplikasyon uygulamaları devam edebilir. Yüz yüze eğitim sırasında yaşanan herhangi bir aksi durumda uzaktan eğitime devam edilebilir.”

Ö5E “Uzaktan eğitim ve EBA TV devam edebilir. Haftanın ya da günün belirli saatlerinde uzaktan eğitimle devam edebiliriz. Yeni dersler eklenebilir. Bilgisayar ve yazılım gibi dersler eklenebilir.”

Ö12E “Uzun süre hastalığın etkilerinin devam edeceğini düşünüyorum. Aileler çocuklarını okula göndermeyebilir. Ders sayıları azaltılabilir. Sınıflarda ki öğrenci sayıları azaltılabilir. Öğrencilerin arkadaşlık kavramı değişebilir. Öğretmenler her an uzaktan eğitimi hazır olmalıdır diye düşünüyorum. Bundan sonraki süreçte EBA eğitim hayatında daha aktif yer alacaktır. “

Ö13E “Derslerin süreleri kısaltılacağını düşünüyorum. Hibrit öğrenme modeline geçilebilir. Bundan sonraki süreçte okul öğrenme ortamı olmaktan çıkabilir. Devletin eğitim yükü azalmaya gidilebilir. Öğrenciler uzaktan eğitime alıştı okula gelmek istemeyebilir. Öğrenme –öğretme ortamı gevşeyebilir. Öğretmenler akıllı tahta ve wep2 araçlarını kullanım artacaktır.”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğretmenlerle ilgili; öğretmenlerin teknoloji hâkimiyetinin artması, uzaktan eğitim/EBA ve teknoloji kullanımının sürekli olması, öğretmenlerin iş yükünün artması, öğretmenlerin temizlik ve hijyene daha fazla dikkat etmesi, öğretmenler arasında sosyalleşmenin azalması ve öğretmenler üzerinde baskının artması şeklinde değişikliklerin yaşanabileceğini açıklamışlardır. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö9E “Uzaktan eğitim çevrim içi eğitim aktif olarak kullanılacak. Öğretmenlerin teknoloji hâkimiyeti artacak. Yeni eğitim düzeni olarak kullanılabilir.”

Ö11E “Canlı, uzaktan, internetle öğretim eğitim hayatına girdi. EBA’nın önemi anlaşıldı. Öğrenciler ve öğretmenler EBA’yı daha fazla aktif kullandı. Teknolojiyi kullanma, temizlik, hijyen gibi alışkanlıklar eğitim ve öğretim hayatına girdi. Hijyen öğrenciyle ilişkimizde psikolojik olarak devam edecektir. Örneğin öğrenciyle mesafeli davranacağımızı düşünüyorum. Covid-19 normalinden önceki normale dönülür mü bilmiyorum süreç uzun sürebilir.

Ö14E “Öğretmen ve öğrenci arasındaki mesafe artar. Dijital eğitim anlayışıyla kullanımı artar. Öğretmenlerin iş yükü daha da artacaktır diye düşünüyorum. Velilerle aplikasyon üzerinden iletişim artacaktır.”

Ö16E “Uzaktan eğitim ve EBA hayatımızın eğitimimizin bir parçası olacağına inanıyorum. Öğretmeler teknolojiyi kullanma alanında daha ileri seviyeye gelecekler.

Seminerler konferanslar uzaktan yapılabilir.”

Ö19K “... Basının öğretmen üzerindeki baskısının artacağına inanıyorum. Uzaktan eğitimde öğretmenlere oluşan çirkin bir algı vardı....”

Ö26K “... Ö26K: Uzaktan eğitim devam edecek gibi geliyor. Öğretmenler arasında bir uzaklaşma yaşanabilir. Öğrenci ve öğretmen arasındaki fiziksel mesafe artabilir.”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencilerle ilgili; öğrenci destek eğitim programlarının oluşturulması, uzaktan eğitim ve EBA kullanımının öğrenciler arasında yaygınlaşması, öğrencilerin okul uyum problemi yaşaması, öğrencilerin psikolojik, fiziksel ve ruhsal durumlarının olumsuz etkilenmesi, öğrencilerin teknoloji bağımlılığının artması, öğrencilerde öğrenme açığı oluşması, değerlendirmenin online yapılması şeklinde değişikliklerin yaşanabileceğini açıklamışlardır. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö4E “Salgın süreci sona erdikten sonra uzaktan eğitim devam edebilir. Öğrenciler için daha çok fiziksel ve ruhsal gelişimlerini sağlamak için aktivitelerin artacağını, seçmeli derslerin çeşitlendirileceğini düşünüyorum.”

Ö18K “Salgından önce teknoloji önemliydi uzaktan eğitimden sonra teknolojinin önemi giderek daha da artacak. Yaptığımız veli toplantılarında çocuklara çok fazla telefon, bilgisayar, tablet vermeyin diye görüş bildiriyorduk bu görüş kırıldı. Bu süreç internete bağımlılığı artırdı. Bunun sonuçları belirsizleşti. Geleneksel eğitimden uzaklaşıldı”.

Ö19K “... Öğrencilerin bu süreçte birçok öğrenme açığı olacağına inanıyorum. Bu açıkların kapatılmasında öğretmen ve veli işbirliğinin olması gerekmektedir.”

Ö21E “MEB’e göre eskisi gibi olmayacağını hibrit eğitime geçilebileceğini söylüyor. Buna uygun olmadığımızı düşünüyorum. Öğrenciler okuldan soğumuş olacak.”

Ö25K “Teknoloji daha fazla hayatımıza girecek. Uyum süreçleri uzayacak. Süreç sonunda zorlanacağız. Öğrencilerin dikkat dağınıklığı sorunu olabilir.”

Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğretim programıyla ilgili; salgının öğretim programına eklenmesi, konulara salgına uygun eklemeler yapılması, Sosyal Bilgiler ders saatinin arttırılması, öğretim programının uzaktan eğitime uygun hale getirilmesi,

teknoloji kullanımının gerekmesi ve ders kitaplarının yeniden yapılandırılması şeklinde değişikliklerin yaşanabileceğini açıklamışlardır. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşü şu şekildedir:

Ö1E “Güncel konular eklenmelidir. Salgın konusu 5. sınıflar müfredatına konulması gerektiğini düşünüyorum. Covid- 19 her sınıf kademesine kademeli olarak eklenmeli ve gerekli tedbirler neler olmalı diye öğrencilerle paylaşılması gerektiğine inanıyorum.”

Ö2E “İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersin ders saatinin arttırılması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersi de Milli Tarih ve Milli Coğrafya olarak ayrılması gerektiğini düşünüyorum. Salgınlar müfredata verilerek sarmal bir şekilde müfredat yerleştirilmelidir.”

Ö3K “Her sınıf düzeyinde sosyal bilgiler dersine küresel problemler ve salgın hastalıklar konusu eklenebilir.”

Ö4E “Hem Sosyal Bilgiler hem İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin ders sayısı arttırılmalıdır. Özellikle 7. sınıf Sosyal Bilgiler ve İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin müfredatları ağır olup, bütüncül değildir. 5.sınıf müfredatında Hak ve Sorumluluklar ünitesi yeniden gözden geçirilmeli salgın durumunda bazı haklarımızın sınırlandırılabilirdiğinden bahsedilmelidir. Covid-19’ a göre temizlik anlayışı müfredata eklenmelidir. Öğrencilerimize uzaktan eğitim bilinci sağlamak için internet tabanlı eğitim konusu eklenmelidir.”

Ö7E “Sosyal Bilgiler eğitimi uzaktan eğitime entegre edilmesi gerekir. Covid-19 ile ilgili tedbirler hastalığın tanımı, tanıtımı ve hastalıkla ilgili toplumsal duyarlılık vb konuların Sosyal Bilgiler müfredatına eklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Müfredat konularında uzaktan eğitime göre daha anlaşılır hale getirilmelidir.”

Ö10E “Kesinlikle revize edilmesi gerektiğine inanıyorum. Salgınlar, doğal afetler, kapsama girmeli ayrıntılı olarak öğrencilere verilmesi gerekmektedir. Özellikle salgınların kronolojik sürecin verilmesi inancındayım.”

Ö12E “Orta çağdaki ve günümüzdeki hastalıklar gibi yeni konular eklenebilir. 8. Sınıflarda İnkılap Tarihi konularına ek olarak Birinci Dünya Savaşıyla İspanyol gribi eklenebilir.”

Ö18K “Konuların kapsamı çok geniş. Özellikle İnkılap Tarihi dersinin ya müfredatta azaltılmaya gidilmeli ya da ders saati arttırılmalıdır. Sosyal Bilgiler dersinde belli bir sistematik yok. Salgın hastalıklar, salgın hastalıkla mücadele, teknoloji bağımlılığı, teknolojiden nasıl verimli faydalanabilir gibi konular müfredata eklenebilir. Sosyal Bilgiler dersinde geçmiş, günümüz ve gelecek bağlantısı kurmalıyız.”

Ö25K “Uzaktan eğitime göre videolar, içerikler, görseller oluşturulmalıdır. Covid-19 ders kitabına ve müfredata eklenmelidir.”

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algılarının belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin bakış açılarından; Covid-19 salgını hakkındaki düşünceleri, Covid-19 salgınının eğitim sistemine etkilerine yönelik görüşleri, Covid-19 salgın sürecinde kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamaları hakkındaki görüşleri, Covid-19 salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yönelik görüşleri, uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri ile Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatında yaşanacak değişiklikler hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını hakkındaki düşüncelerini; hastalık, hastalığın etkisi/etki alanları ve Türk insanının salgındaki tutumu üzerinden açıklamışlardır. Bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19'un ciddi bir hastalık olduğunu ifade ederken bazı öğretmenler ise ciddi bir hastalık olmadığı, yapay bir virüs olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgınında maske, mesafe ve hijyene dikkat edilmesi, sosyal, ekonomik, psikolojik olarak insanların hayatını etkilemiş olması ve salgına karşı alınan tedbirlere uyulması gerekliliğini vurgulamışlardır. Kaplan vd. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada katılımcıların büyük çoğunluğu korona virüs salgınına ciddiye aldığını ve virüsün kendisine ve yakınlarına bulaşma ihtimalinden endişe duyduklarını ifade etmişlerdir. Ceyhan ve Uzuntarla (2020) akademik personelin Covid-19'a yönelik bilgi, tutum ve davranışlarını belirlemek üzere yaptıkları çalışmalarında, akademik personelin yüksek düzeyde bilgi, tutum ve davranışa sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Yamaguchi ve Takebayashi (2020), Covid-19 insanların ruh sağlığında korku, umutsuzluk, stres, kaygı, çaresizlik ve depresyon krizlerin yaşanmasına neden olduğunu belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgınının eğitim sistemine etkilerini; eğitim öğretim sürecine etkileri, öğretmenler ve öğrenciler üzerinde etkileri olarak açıklamışlardır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgınının eğitim öğretim üzerinde dezavantaj oluşturması, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini tutmaması ve sosyalleşme üzerinde olumsuz etkileri olduğunu vurgulamışlardır. Balcı (2020), eğitim kurumlarının kapatılması sadece eğitim öğretimi kesintiye uğratmaz; eğitim kurumlarının kapanması değerlendirme döneminde birçok sınavın ertelenebileceğini veya iptal edilebileceğini ifade etmiştir. Pınar ve Akgül (2020) uzaktan eğitimin

olumsuzluğunu, öğrencilerin sosyalleşmesinde problem yaşamaları, derslere yeteri kadar motive olamamaları ve dikkat süresinin kısalığı olarak sıralamışlardır. Aji vd. (2020) salgın döneminde öğretmen ve öğrencilerin eğitim sürecine yönelik algılarını ölçtükleri çalışmalarında öğretmen ve öğrencilerin derslere motive olmakta zorlandığı sonucuna ulaşmıştır. Akyavuz ve Çakın (2020) Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri çalışmalarında, okul yöneticilerinin bu süre kapsamında iletişim eksikliği, teknik yetersizlik, bilgi eksikliği, öğretmenlerin planlama yetersizliği şeklinde sorunlar yaşadıklarını tespit etmişlerdir.

Covid-19 salgınının öğretmenler üzerindeki etkileri olarak; öğretmenlerin kitap okumaya zaman ayırabilmesi, bilgisayar kullanım becerilerini geliştirmeleri ve salgına karşı güvenilir bir ortamda çalışmalarını vurgulamışlardır. Mesleki uzaklık oluşturması ve uzaktan eğitimin zaman almasını ise olumsuz etki olarak belirtmişlerdir. Kaya'ya (2002) göre, uzaktan eğitimde motivasyonunun sağlanmasının zor olmasına karşın motivasyonun azalması kolaydır. Öğretmenler öğretim materyallerini hazırlama, dijital ders içeriğini oluşturma, istediği yöntemi ve tekniği kullanma, dikkat çekme, öğrenciden dönüt alma, iletişim kurma ve değerlendirme yapma gibi öğretimin yönetimiyle ilgili süreçte zorlanmışlardır (Alper, 2020). Yıldırım (2020) salgında evlerine çekilen öğretmenlerin çoğunluğunun uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgi, deneyim ve zamanı olmadığı, çoğu durumda altyapı, cihaz, donanım ve yazılım eksiklikleri olduğunu ifade etmiştir. Seyhan (2021) ise öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada sosyal hayatın kısıtlanmasının öğretmen adaylarının ders çalışma, okuma ve araştırma süreçlerine daha çok zaman ayırmalarını sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Covid-19 salgınının öğrenciler üzerindeki etkileri olarak; öğrencilerin okuldan uzaklaşması, eğitim öğretim sürecinin aksaması, öğrencilerde olumsuz pedagojik etki ve motivasyon oluşturmaması ile öğrenciler arasında fırsat eşitsizliği oluşturmuş olmasını ifade etmişlerdir. UNESCO (2020) okul kapanmalarının fırsat eşitliğini bozduğunu ve uzaktan eğitimin dezavantajlı öğrencileri olumsuz etkileyeceğini bildirmiştir (Bozkurt, 2022). Kaplan ve Gülden (2021)'e göre, uzaktan eğitime öğrencilerin tamamının katılamaması, uzaktan eğitime katılan öğrencilerin derse katılımlarının yetersiz olması, teknolojik alt yapının yetersizliği, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarındaki farklılıklar öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılımı etkilediğini çalışmada belirtmiştir. Kuş vd., (2021) kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin büyük bir kısmının uzaktan eğitime erişememe nedenlerini ailelerin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük

olması, evlerinde internetin olmaması ve teknolojik araçların eksikliği ya da buldukları bölgedeki alt yapı hizmetlerinin eksiklikleri olarak tespit edilmişlerdir. Uçkaç (2020)'ın yaptığı çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim sırasında alt yapıya dair sorunlar yaşaması, öğrencilerde uzaktan eğitimin sağlıklı yönetilemediği düşüncesinin oluşmasına neden olmuştur.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgın sürecinde kullanmış oldukları eğitim programı ya da uygulamalarını olumlu ve olumsuz özellikleri üzerinden değerlendirmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri kullanmış oldukları eğitim programları ya da uygulamaların olumlu özellikleri olarak; Zoom uygulamasının kullanışlı olması, EBA canlı sınıfa öğrencilerin kolaylıkla ulaşabilmesi, WhatsApp uygulamasının eğitim için kullanılabilir olmasını vurgulamışlardır. EBA üzerinden etkinlik, ödev ve soru paylaşımı yapılabilmesini, canlı ders yapılabiliyor olmasını ve ders anlatımı ile soru çözümü içeren videoları barındırmasını uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın güçlü tarafları olarak nitelendirmektedirler (Türker ve Dündar, 2020). Öğretmenler EBA aracılığıyla öğrencileri ödevlendirebilmiş ve canlı ders uygulamasına geçilmesiyle birlikte EBA platformu uzaktan eğitim sürecini desteklemiştir (Kırmızıgül, 2020). Yakut ve İçbay (2020) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre salgın sürecinde WhatsApp iletişimin en çok tercih edilen uygulaması olurken, en çok kullanılan uzaktan eğitim platformu Zoom olmuştur.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri kullanmış oldukları eğitim programları ya da uygulamaların olarak olumsuz özellikler olarak ise; EBA canlı sınıf uygulamasının alt yapı yetersizliği, Zoom uygulamasının ücretli olması ve uygulamaya girişin zorlayıcı olması ile WhatsApp uygulamasının eğitim alanında sınırlı kullanım alanı olmasını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde EBA'dan faydalanma noktasında öğretmenlerin yaşadıkları en önemli problemler arasında sisteme girişte yaşanan bağlantı sorunlarıdır (Türker ve Dündar, 2020). Yapılan bir diğer araştırmaya göre; öğretmenlerin Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitim faaliyetlerinde alt yapı, katılım, planlama, haberleşme, belirsizlik ve EBA platformu ile ilgili sorunlarla karşılaştığı ortaya çıkmıştır (Demir ve Özdaş, 2020). Can (2020), EBA üzerinden yapılan açık ve uzaktan eğitime erişimin sınırlı kaldığını, İmamoğlu ve İmamoğlu (2020) de uzaktan eğitim sistemiyle ilgili öğretmenlerin değindikleri en önemli sorunun, öğrencilerin erişim problemi olduğuna dair görüş bildirmişlerdir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgınında uzaktan eğitimle sosyal bilgiler dersi öğretimini avantaj ve dezavantajları üzerinden değerlendirmişlerdir. Uzaktan eğitimle Sosyal Bilgiler dersi öğretimının avantajları olarak; ders anlatımlarının görsel-işitsel materyalleriyle desteklenebilmesi, Sosyal Bilgiler dersinin sözel bir ders olması nedeniyle olumsuz etkilenmemesi, sınıf katılımının sağlandığı takdirde derslerin verimli geçmesi, soru çözümlerinin uzaktan eğitimle daha kolay ve anlaşılır yapılabilmesi ve derslerde teknoloji kullanımının öğrencilerin ilgini çekmesini belirtmişlerdir. Yeşilyurt (2021), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uzaktan Sosyal Bilgiler derslerine ilişkin görüşlerini analiz ettiği çalışmada ise parçalı bir sonuca ulaşmıştır. Görüşmecilerin bir kısmı yeterli görsel kullanamadıklarını belirtirken; bir kısmı ise materyalleri verimli bir şekilde kullandıklarını belirtmişlerdir. Dündar ve Yeşilyurt'un (2020) yaptığı çalışmada, Sosyal Bilgiler dersi kazanımların kazanılmasında, içeriğinin görsel, ses ve uygulama gibi materyallerle desteklenmesi fayda sağlayabileceği ifade edilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgınında uzaktan eğitimle sosyal bilgiler dersi öğretimının dezavantajları olarak; katılımın az olması, kontrol mekanizmasının zayıf olması, yüz yüze eğitim kadar etkili ve verimli olmaması, öğrencilerin derslerden sıkılması, göz teması kuramamak, uzaktan eğitim sınıflarında çok sayıda öğrenci olması, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini önemsememeleri, öğrenci katılımlı sınıf etkinliklerinin yapılamaması, teknik arızalar yaşanması, Sosyal Bilgiler eğitiminin duyuşsal açıdan etkin olarak verilememesini ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitimde öğrencilerin yeterli geribildirim alamaması, kendilerini yeterince ifade edemediklerini düşünmeleri ve dinledikleri konuları çabuk unutmaları ile birlikte öğrencilerin uygulama yapmadan sadece bilgileri edinmelerinin konuları çabuk unutmalarına neden olabilmektedir (Keskin ve Kaya, 2020). Akgül ve Oran (2020) uzaktan eğitimde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine motivasyonlarının düşük olduğu, katılım sayısının azlığı, alt yapı eksiklikleri ve bağlantı kopuklukları yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Uyar (2020) yaptığı çalışmada öğrencilerin bilgisayar, tablet gibi cihazlarının olmayışı veya internet erişimlerinin olmaması Sosyal Bilgiler dersine katılımı düşürdüğünü tespit etmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını sürecinde yaşadıkları sorunlar olarak; alt yapı ve teknik sorunların olması, öğrenci katılımının az olması, uzaktan eğitimin olumsuz etkisi, internet kota sorunları yaşanması, öğretmenlerin motivasyon eksikliği, veli kaynaklı sorunlar yaşanmasını vurgulamışlardır Maniar vd. (2008),

öğrencilerin, internet üzerinden uzaktan eğitime katılabilmeleri için tablet ya da bilgisayar gibi uygun bir araç bulundurması gerektiğini, mobil telefonların canlı derslere katılım konusunda yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Pınar ve Akgül (2020) yaptıkları çalışmada, uzaktan eğitimin sağlıklı işlemediğini, yeterli olmadığını, alt yapı olarak eksik olduğunu ve teknolojiye bağımlılık yaptığını belirtmişlerdir. Aydemir (2021) uzaktan eğitim sürecinde öğrenci-veli iletişimi bağlamında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin deneyimlerini incelediği çalışmasında öğrencilerin motivasyonunun düşük olduğu ve dersten verim alabilmek için öncelikle öğrenci motivasyonlarının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını sürecinde yaşadıkları sorunlara çözüm önerileri olarak; devlet eliyle çözüm getirilmesi, hizmet içi eğitimlerin çeşitlendirilmesi, öğrenciler arasında fırsat ve imkan eşitliği sağlanması, öğretmen ve öğrencilere teknik altyapı sağlanması, internet altyapı sorunlarının çözülmesi, ekonomi ve eğitim seviyesinin iyileştirilmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi önerilerinde bulunmuşlardır. Todd (2020), yaptığı çalışmada, internet bağlantı hızının düşük olması, öğrencilerin internet destekli eğitim almasını zorlaştırdığını ve öğrencilerin tablet, bilgisayar sahibi olmaması veya internet kota sorunu yaşamaları öğrencilerin canlı derslere katılım oranlarını düşürdüğünü ifade etmiştir. Akgül ve Oran (2020) yaptıkları çalışmada benzer yaşanan bu gibi sorunlara çözüm önerisi olarak ihtiyacı olan insanlara ücretsiz internet sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Ünal ve Bulunuz (2020) öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda daha verimli olabilmeleri için öğretmenlere bu konuda detaylı hizmet içi eğitimler planlanabileceği önerisinde bulunmuştur. Canpolat ve Yıldırım'ın (2021) yaptığı çalışmada öğretmenlere uzaktan eğitimin nasıl yapılacağına ilişkin, uzaktan eğitim teknolojilerini kullanmaya yönelik, etkili iletişime yönelik, gönüllü öğretmenlere e-içerik üretmeye yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir şeklinde öneriler yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatında yaşanabilecek değişiklikleri; eğitim öğretim süreci, öğretmenler, öğrenciler ve öğretim programı üzerinden değerlendirmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını sonrasında eğitim öğretim sürecinde; uzaktan eğitim ve EBA TV'nin kullanımının devam edeceği, hibrit eğitim modeline geçilebileceği, eğitim ortamlarında teknoloji kullanımının artacağını belirtmişlerdir. Günümüz öğrencilerinin mobil teknolojiye oldukça bağlı olduklarına ve teknolojiyle öğrenmeyi zevkli bulduklarına inanılmaktadır

(Topaloğlu, 2020). Zorluklara rağmen salgın sürecinde uzaktan eğitim, esnek öğrenme çözümlerinin geliştirilmesi için bir fırsat oluşturmuş ve eğitimin daha geniş bir kitlelere ulaşmalarını sağlamıştır (Tesar, 2020). Lee vd. (2014) 'e göre bilişim teknoloji araçlarının kullanılması, öğrencilerin öğrenme motivasyonunun artırılmasında ve öğrenme sonucu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ünal ve Bulunuz (2020) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin gelecekte uzaktan eğitime geçilmesi olasılığını faydalı bulmadığı uzaktan eğitimin tamamlayıcı eğitim olarak kullanılması gerektiği görüşünde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sarı ve Nayır (2020) ise araştırmalarında geleneksel eğitim modellerinin yeniden değerlendirildiği ve hibrit eğitim gibi alternatif eğitim sistemlerinin uygulanabilmesi için önemli bir fırsat olduğunu belirtmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını sonrasında öğretmenlerin; teknoloji becerilerinin artacağı, EBA ve teknoloji kullanımının sürekli olacağı, öğretmenlerin iş yükünün artacağı, temizlik ve hijyene daha fazla dikkat edeceklerini ifade etmişlerdir. Covid-19 hastalığının yayılmasını engellemek için insanların izole olması ve sosyal mesafenin korunması, hijyene önem verilmesi ve hastalık belirtisi gösterenlerin maske takması önlemleri Dünya Sağlık Örgütü tarafından vurgulanmıştır (Cucinotta ve Vanelli, 2020). Okullarda güvenilir ve hijyenik standartları sağlamak için “okulum temiz” şartları getirilmiştir. Bu proje ile okullarda temizlik anlayışı güçlenmiştir (Ünal ve Bulunuz, 2020). Baysal ve Ocak, (2020) yaptığı çalışmada öğretmenlerin Covid-19 salgın sürecinde ve salgın sürecinden sonra rollerinin değişeceğini, öğrencilere koçluk yaptıklarını ifade etmişlerdir. Çetinkaya Aydın (2020) öğretmenlerin, öğrencilerin katılımını ve motivasyonunu sağlamak, öğrenmeyi takip etmek için daha fazla çaba harcaması gerektiğini ifade etmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri covid-19 salgını sonrasında öğrenciler için destek eğitim programlarının oluşturulacağı, öğrencilerin okul uyum problemleri yaşayacağı, öğrencilerin psikolojik durumlarının olumsuz etkilenmesi, öğrencilerde teknoloji bağımlılığının ve öğrenme açıklarının oluşmasını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde sınıf arkadaşları ile yüz yüze etkileşimleri olmayan öğrencilerin, dikkat dağınıklığı yaşayabileceğini, bilgisayarda çok zaman geçiren öğrencilerin teknoloji bağımlılığının gelişmesi uzaktan eğitimin dezavantajları olarak belirtilmiştir (Seyhan,2021). Öğrencilerde fiziksel etkileşim eksikliği, kendilerinin soyutlanmış hissetmelerine neden olurken psikolojilerini olumsuz etkiler. (Sadeghi, 2019). Yaşanan bu olumsuzluklar psikolojik sorun yaşama riskini arttırmaktadır. Uzaktan eğitimin iletişim teknolojilerine bağımlı

olması, yüz yüze etkileşimin zor olması, sosyalleşmeyi engellemesi ve kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterli öğrenme desteğinin sağlanamaması yönleri bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Kaya, 2002)

Sosyal Bilgiler öğretmenleri Covid-19 salgını sonrasında öğretim programlarına salgının ekleneceği, konuların salgına uygun olarak yapılandırılacağı, ders saatlerinin arttırılacağı, öğretim programlarının uzaktan eğitime uygun hale getirileceği, teknoloji kullanımının gerekli olacağı ve ders kitaplarının yeniden yapılandırılacağını ifade etmişlerdir. Işık ve Bahat (2021) korona virüs sürecinde, öğretmen ve öğrenciler yeni dijital öğrenme yöntemleri ve teknolojik kaynaklarla desteklenmeli ve sürekli öğrenmeyi içeren eğitim sistemi oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. İçerik konusunda yüz yüze eğitime göre düzenlenmiş öğretim programlarının kazanımlar, kazanımlara ayrılan süreler ve ders saatleri açısından gözden geçirilmesine ihtiyaç vardır (Yıldırım, 2020).

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak şu öneriler getirilebilir.

- MEB alt yapı ve teknik sorunlarını en aza indirmek için çalışmalar çeşitli hizmet vericiler ile uzaktan eğitimi destekleyici çalışmalar yapılabilir.
- Uzaktan eğitim ile öğretim programı uyumu sağlanarak salgının olumsuzluklarını engelleyecek şekilde öğretim programı düzenleme çalışmaları yapılabilir.
- Öğretmenlere yönelik uzaktan eğitimden maksimum verim elde etme yollarını kapsayan hizmet içi eğitim kursları ve öğretmenlerin kendilerini geliştiren, sosyalleştiren ruhsal ve psikolojik gelişimlerini destekleyen, il ve ilçe düzeyinde faaliyetler düzenlenebilir.
- Bilgisayar, tablet vb. yokluğu sorunlarını ortadan kaldırmak için FATİH projesi geliştirilerek her öğrenci evine ve her öğretmene bilgisayar ve internet erişimi sağlanabilir.
- Sosyal Bilgiler dersine yönelik uzaktan eğitime uygun şekilde dijital içerik geliştirme çalışmaları yapılabilir.
- Uzaktan eğitimle edinilen tecrübelerin (çeşitli ödevler, etkinlikler, performanslar gibi) yüz yüze eğitim sürecinde belirli oranlarda kullanılmaya devam edilmesi yönünde düzenlemeler yapılabilir.

- İnternet alt yapı sorunlarının çözümlenmesi, (internet, teknik problemler vb.) iyileştirme çalışmaları yapılabilir. Öğretmenlerin ve öğrencilerin kullanımı için free wifi seçenekleri genişletilebilir ve internet kullanımını için destek odaları arttırılabilir.

KAYNAKÇA

- Adak, M. A., ve Koç, M. (2022). Covid-19 Pandemi Döneminde Uygulanan Uzaktan Eğitim Sürecinde Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Deneyimlerinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 30-45.
- Afacan, E. ve Avcı, N. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Örneği Üzerinden Salgın Hastalıklara Sosyolojik Bir Bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, ÖS(2), 1-14.
- Aji, K. W., Ardin, H. & Arifin, M. A. (2020). Blended Learning During Pandemic Corona Virus; Teachers' and Students' Perceptions. *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 1(8), 632-646.
- Akgül, G. ve Oran, M. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Ortaokul Öğrencilerinin Ve Öğrenci Velilerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37.
- Akkaş Baysal, E. , Ocak, G. ve Ocak, İ. (2020). Covid-19 Salgını Sürecinde Okul Öncesi Çocuklarının EBA ve Diğer Uzaktan Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Ebeveyn Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.
- Akkaş Baysal, E., Ocak, G., Ergün, M. ve Yurtseven, R. (2022). Ortaöğretimde Uzaktan Eğitim Aracı Olarak EBA ve EBA Tv Kullanımına İlişkin Öğrenci, Öğretmen Ve Veli Görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 82-96.
- Akyavuz, E. K. ve Çakın, M. (2020). Covid-19 Salgınının Eğitime Etkisi konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies*. 15(4), 723-737.
- Akyol, C., Avcı, G. ve Dikicigil Ö. (2021). Prospective Teachers' Views about Creating Websites for Social Studies Teaching in Distance Education. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 11(4), 9-19.
- Akyürek, İ. M. (2020). Uzaktan Eğitim: Bir Alanyazın Taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Al-Arimi, A. M. A. K. (2014). Distance Learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 152, 82-88.
- Alper, A. (2020). Pandemi Sürecinde K-12 Düzeyinde Uzaktan Eğitim: Durum Çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 45-67.
- Alpoga, H. ve Alpago Oduncu, D. (2020). Koronavirüs Salgınının Sosyoekonomik Sonuçları. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 99-114.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D. ve Kapıdere, M. (2011). E-Öğrenme ve Uzaktan Eğitimde Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri. *Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Malatya. 2 - 4 Şubat.
- Arık, F. Ş. (1991). Selçuklular Zamanında Anadolu'da Veba Salgınları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 15(26), 27-57.
- Arslan G., Yıldırım, M., Tanhan, A., Buluş, M. ve Allen, K. (2020). Coronavirus Stress, Optimism-Pessimism, Psychological Inflexibility, and Psychological Health: Psychometric Properties of the Coronavirus Stress Measure. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(24) 23–39.
- Ataş, B. (2017). *Açık ve Uzaktan Yükseköğretimde Öğrenme Ortamlarında Videonun Kullanımı: Türkiye'deki Uygulamalara İlişkin Değerlendirmeler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmen İle Öğrenci-Veli İletişimi: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Deneyimleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.

- Balaman, F., Hanbay Tiryaki, S . (2021). Corona Virüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Balcı, Y. ve Çetin, G. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinin Türkiye'de İstihdama Etkileri Ve Kamu Açısından Alınması Gereken Tedbirler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 40-58.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Kara, E., Geyik, C. ve Vural, Ö. F. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanım Durumlarının İncelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4619 – 4645.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü Ve Yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi-AUAd*, 3(2), 85-124.
- Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği . *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 62-79.
- Bulut, S. ve Susar Kırmızı, F. (2021). Covid-19 Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitimde Türkçe Dersine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(4), 1-30.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç-Çakmak E., Akgün Ö. E. , Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık Ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 6(2), 11-53
- Can, N., ve Köroğlu, Y. (2020). Covid-19 Döneminde Yaygınlaşan Uzaktan Eğitimin Değerlendirilmesi ve Eğitim Emekçileri Açısından Değerlendirilmesi. *Madde, Diyalektik ve Toplum*, 3(4), 373-374.
- Canpolat, U. ve Yıldırım, Y. (2021). Ortaokul Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 74-109.
- Ceyhan, S. ve Uzuntarla, Y. (2020). Akademik Personelin COVID-19’a Yönelik Bilgi, Tutum Ve Davranışlarının Belirlenmesi. *Turkish Studies*, 15(6), 259-276.
- Coşkun Keskin, S., Şentürk, G., Ömer, M. ve Dursun, R. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Yaşadığı Problemler: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Örneği. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 475-505.
- Cucinetto, D. & Vanelli, M. (2020). Who Declares Covid-19 a Pandemic. *National Library Of Medicine*, 91(1), 157–160.
- Çankaya, S. ve Durak, G. (2020). Integrated Systems in Emergency Distance Education: The Microsoft Teams. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 14(2), 889-920.
- Çayak, S. (2021). Covid-19’un Eğitim Sürecine Etkileri: Karantina Günlerinde Veli Olmak, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(44), 204-229.
- Çekiç, U. (2010). *Uzaktan Eğitim Sistemi Tasarımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, T. ve Tepe, T. (2022). Sanal Öğrenme Ortamlarında Sosyal Bilgilerde Dijital Uygulamalar ile Biçimsel Değerlendirme Tasarımları. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi (MREFD)*, 4(1), 22-43.
- Çelikkaya, T. ve Kuş, Z. (2009). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem ve Teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-756.

- Çeliköz, N. ve Türkan, A. (Ed.). (2022). *Covid-19 Pandemi Sürecinin Eğitim Ve Eğitim Programlarına Yansımaları*. Ankara: İksad Yayınevi.
- Çiçek, İ., Tanhan, A. ve Tanrıverdi, S. (2020). Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim, *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 1091-1104.
- Çoban, S. (2013). Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi, İstanbul: XVI. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı.
- Dede, C. (1996). Emerging Technologies And Distributed Learning. *American Journal of Distance Education* 10(2), 4-36.
- Demir, E. (2014). Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 203-212.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020) .Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Millî Eğitim*, 49(1), 273-292.
- Demir, K. ve Koçak, B. (2021). Covid-19 Salgınında Okul Yönetimi. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(23), 49-66.
- Didin, M., Yavuz, B. ve Yazıcı, H.G. (2022). Covid-19’un Öğrencilerin Stres, Anksiyete, Depresyon ve Korku Düzeylerine Etkisi: Sistemik Derleme, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 14(1), 38-45.
- Dinler, Sertkaya, S., Dündar, H. (2021). Pandemi Döneminde Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadığı Problemler.. *International Journal of Field Education*, 7(2), 112-133.
- Duman, S. N. (2020).Salgın Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 95-112.
- Dündar, R. ve Yeşilyurt, S. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı Özelinde Uzaktan Eğitime Bakış Açılarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 9(1), 79-95.
- Elçi, İ. ve Tünkler, V. (2022). Sosyal Bilimler Öğretmenlerinin Covid-19 Döneminde Gerçekleştirilen Acil Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Deneyimleri Ve Yeni Normale Dair Öngörüler. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 307-324.
- Emin Nur M. ve Altunel M. (2021). *Koronavirüs Sürecinde Türkiye ’nin Uzaktan Eğitim Deneyimi* (1. Baskı). İstanbul: SETA Yayınları.
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş* (2. Baskı). (Çev. A. Ersoy ve P. Yalçinoğlu), Ankara: Anı Yayıncılık
- Gulati, A., Pomeranz, C., Qamar, Z., Thomas, S., Frisch, D., George, G., Summer, R., DeSimone, J. & Sundaram, B. (2020). A Comprehensi ve Review of Manifestations of Novel Coronavirusesin the Context of Deadly Covid-19 Global Pandemic, *The American Journal Of The MedicalSciences*, 360(1), 5-34.
- Gunawardena, C. N. & McIsaac, M. S. (2013). *Distance Education*. Distanceeducation. In D.H. Jonassen (Ed.), *Handbook Of Research On Educational Communications And Technology* (355–395). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Günel, İ. ve Akdağ, H. (2021). İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yansımalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2), 493-517.
- Gündoğan, M. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Teknoloji Yeterlik Düzeyleri (Bursa İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Gündüz, A., Aydemir, M. ve Karaman, S. (2018). Eş-Zamanlı Sanal Sınıf Ortamındaki Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyal Bulunuşluk Düzeylerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-95.

- Hampel, R. (2006). Frame Work For Language Teaching And Learning In A Synchronous Online Environment. *Rethinking Task Design For The Digitalage Recall*, 105-121.
- Haşiloğlu, M. A. , Durak, S. ve Arslan, A. (2020). Covid-19 Uzaktan Eğitim Sürecinde Fen Bilimleri Şube Rehber Öğretmenlerinin Gözünden Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Değerlendirilmesi, *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 214-239.
- Hope-Simpson, R.E. & Golubev, D. B. (1987). A New Concept Of The Epidemic Process Of İnfluenza A Virüs, *Epidemiology & Infection*, 99(1), 5-54.
- Horzum, B. M., Albayrak, E. ve Ayvaz, A. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitimde Uzaktan Eğitime Yönelik İnançları. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(13), 56–721.
- İşık, M., Bahat, İ. (2021). Covid 19: Eğitimde Yeni Arayışlar, *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 82-89.
- İmamoğlu, H. V. ve Siyimer-İmamoğlu, F. (2020). Coronavirüs Salgını ve Uzaktan Eğitim Süreci Hakkında Öğretmen Görüşleri: Şehit Bülent Yalçın Spor Lisesi Ve Şehit Ertan Yılmaz Güzel Sanatlar Lisesi (Sinop) Örneği, *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(4), 742-761.
- İsman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- İzmirli, S. ve Akyüz, H. İ. (2017). Examining Synchronous Virtual Classroom Software. *Journal of Theory and Practice in Education*, 13(4), 788-810.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2014). *Eğitim Araştırmaları Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Jyotirmoy, S. & Rekha, S. D. (2016). Concept of Epidemic Diseases in Ayurveda. *International Journal Of Health Research And Medico Legal Practice*, 2(1), 24-28.
- Kalaycı, N. ve Baysal, S. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Analiz Etmek, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 106-129.
- Kantos, E. Z., Yurttaş, A., Taşdan, M. ve Topçu, Z. (2022). Distance Education During the Covid-19 Pandemic from the Perspective of Both Sides of Accountability: Opinions of Teachers and Parents, *Education Quarterly Reviews*, 5(1), 432-448.
- Kaplan, H., Sevinç, K. ve İşbilen, N. (2020). Doğal Afetleri Anlamlandırma Ve Başa Çıkma: Covid-19 Salgını Üzerine Bir Araştırma, *Turkish Studies*, 15(4), 579-598
- Kaplan, K. ve Gülden, B. (2021). Öğretmen Görüşlerine Göre Salgın (Covid-19) Dönemi Uzaktan Eğitim Ortamında Türkçe Eğitimi, *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 233-258.
- Kara, Y. (2020). Pandemi Sürecindeki Öğrenci Deneyimleri: Bakırköy İlçesi Örneği, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(7), 165-176.
- Karasar, Ş. (1999). *İnternet Ortamında Eğitim*. Gazi Üniversitesi, *İletişim Fakültesi*, 18, 145-165.
- Karataş, Z. (2020). Covid-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim Ve Güçlenme, *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-15.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kaya, Z. ve Yılayaz, Ö. (2013). Öğretmen Eğitimine Teknoloji Entegrasyonu Modelleri ve Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(8), 57-83.
- Keskin, M. ve Kaya, Özer D. (2020). Covid-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi, *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Khoshemehr, A. H. (2013). *Bilgi ve Belge Yönetiminde Uzaktan Eğitim: İran Ve Türkiye Milli Kütüphanelerinin Rolü Üzerine Bir Araştırma Ve Kavramsal Model*

- Önerisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, A. ve Beldağ, A. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Süreçlerine İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Çalışma, *Sosyal Bilimler ve Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(1), 1-23.
- Kıralı, F. N. ve Alcı, B. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Algısına İlişkin Görüşleri, *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(30), 55-83.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 Salgını Ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Covid-19 Özel Sayısı(2), 283-289.
- Korkut, Ş. ve Memişoğlu, H. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Uzaktan Eğitim Süreci, *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(7), 1639-1682.
- Kral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Kumar, A., Singh, R., Kaur, J., Pandey, S., Sharma, V., Thakur, L., Sati, S., Mani, S., Asthana, S., Sharma, T.K., Chaudhuri, S., Bhattacharyya, S. ve Kumar, N. (2021) Wuhan To World: The Covid-19 Pandemic. *Frontiers in Cellular and Infection Microbiology*, 11, 1-21.
- Kuş, Z., Mert, H. ve Boyraz, F. (2021). Covid- 19 Salgını Süresince Eğitimde Fırsat Eşit(Siz)Liği: Kırsal Kesimdeki Öğretmen Ve Ebeveyn Görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(2), 470-493.
- Maniar, N., Bennett, E., Hand, S. & Allan, G. (2008). The Effect Of Mobile Phone Screen Size On Video Based Learning, *Journal Of Software*, 3(4), 51-61.
- Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. New York: Sage Publications.
- Mcbrien, J. L., Cheng, R., & Jones, P. (2009). Virtual Spaces: Employing a Synchronous Online Classroom Facilitates Student Engagement in Online Learning. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*.
- Merriam, S, B. (2018). *Nitel Araştırma: Desen Ve Uygulama İçin Bir Rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayın.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An expanded sourcebook*. Thousand oaks, CA: Sage Publications.
- Moore, J. L., Dickson-Deane, C. & Galyen, K. (2011). E-Learning, Online Learning, And Distance Learning Environments: Are They The Same? *The Internet and Higher Education*, 14(2), 129-135.
- Moore, M. (1973). Toward a Theory Of Independent Learning And Teaching, *Journal of Higher Education*, 44(9), 661-679.
- Moore, M. G. (1991). Editorial: Distance Education Theory, *American Journal of Distance Education*, 5(3), 1-6.
- Morgan, D.L. (1996). *Nitel Araştırma Olarak Odak Grupları* (16). Ankara: Adaçayı Yayınları.
- Nar, M. Ş. (2020). Covid-19 Salgını ve Dönüşümün Etkisi: Şimdi ve Sonrası, *İmgelem*, 4(7), 363 - 382.
- Niemi, H. & Kousa, P. (2020). A Case Study of Students and Teachers Perceptions in a Finnish High School During the Covid Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 352-369.
- Novikov, P. (2020). Impact of Covid-19 Emergency Transition onto Online Learning on International Students Perception of Educational Process at Russian University. *Journal of Social Studies Education Research*, 270-302.

- Odabaş, H. (2003). İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim ve Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri, *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- Okuyan Birimoğlu, C. ve Karasu, F. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Kronik Hastalığa Sahip Olan Yaşlıların Sağlık Riski ve Bu Süreç İçin Öneriler, *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 6(3), 195-202.
- Oliveira, S. M. M., Penedo, T.S.A. & Pereira V. (2018). Distance Education: Advantages and Disadvantages of the Point of View of Education and Society. *Dialogia*, 29, 139-152.
- Oyman Bozkurt, N. (2022). An Evaluation Of The Faculty Of Education Students' Opinions On Pandemic And The Process Of Distance Education: Example Of Uşak University, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 23(1), 178-206.
- Oztan, G., ve Issever, H. (2020). Yeni Koronavirüsün (Covid-19) Moleküler Yapısı ve Genomik Karakterizasyonu. *Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 61-71.
- Öner, S. ve Öner, M. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Pandemi Döneminde Gerçekleşen Uzaktan Öğretmenlik Uygulamalarına Yönelik Görüşleri: Sorunlar, Öneriler Ve Coğrafya Öğretiminde Materyal Kullanımı. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 45, 36-52.
- Özbay, Ö. (2015). Dünyada Ve Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Güncel Durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 376-394.
- Özçelik, Ş. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitime İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri, Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Özdoğru, M. (2021). COVID-19 Sürecinde Değişen Veli Rollerini. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD)*, 7(1), 35-50.
- Özer, B. (1990). Uzaktan Eğitim Sisteminin Evrensel Yapısı. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 8(8), 569-594.
- Özer, M. (2020). Educational Policy Actions by The Ministry of National Education in the Times of COVID-19. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1124-1129.
- Özgöl, M., Sarıkaya, İ. ve Öztürk, M. (2017). Örgün Eğitimde Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğrenci ve Öğretim Elemanı Değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 294-304.
- Özkaral, T. C. Ve Bozyiğit, R. (2020). Social Studies and Geography Teacher Candidates' Views on Coronavirus (Covid 19) and Online Education Process. *Review of International Geographical Education (RIGEO)*, 10(3), 467- 484.
- Özkoçak, V., Koç, F. ve Gültekin T. (2020). Pandemilere Antropolojik Bakış: Koronavirüs (covid-19) Örneği. *Turkish Studies*, 15(2), 1183-1195.
- Parıldar, H. (2020). Tarihte Bulaşıcı Hastalık Salgınları. *Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi; Ek sayı(30)*, 19-26.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (2. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Pınar, M. A. ve Akgül, D. G. (2020). The Opinions of Secondary School Students About Giving Science Courses with Distance Education During the Covid-19 Pandemic. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461-486.
- Ruksasuk, N. (1999). Library and Information Science Distance Education in Thailand in the Next Decade. 65. IFLA Council and General Conference August 20-28, Bangkok.
- Sadeghi, M. (2019). A shift From Classroom To Distance Learning: Advantages And Limitations. *International Journal of Research in English Education*, 4(1), 80-88.

- Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Pandemi Dönemi Eğitim: Sorunlar Ve Fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Serçemeli, M. ve Kurnaz, E. (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.
- Seyhan, A. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Covid-19 Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitim Deneyimleri Ve Görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(3), 65-93.
- Shahrajabian, M. H., Sun, W. & Cheng, Q. (2021). Product Of Natural Evolution (SARS, MERS, And SARS-Cov-2); Deadly Diseases, From SARS To SARS-Cov-2. *Human Vaccines and Immunotherapeutics*, 17(1), 62-83.
- Soylu, Ö. (2020). Türkiye Ekonomisinde Covid-19'un Sektörel Etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi ASEAD*, 7(6), 169-185.
- Sözen, N. (2020). Covid 19 Sürecinde Uzaktan Eğitim Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme, *ASEAD*, 7(12), 302-319.
- Şeker, M., Özer, A. ve Korkut, C. (2020). *Küresel Salgının Anatomisi İnsan ve Toplumun Geleceği* (1), Ankara: TDV Yayın Matbaacılık Tesisleri.
- Şimşek, A. (2022). Uzaktan Eğitimin Öğrenci Motivasyonu Açısından İncelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 51-76.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2022). COVID-19 Nedir? <https://covid19.saglik.gov.tr> 11 Mart 2022 tarihinde erişilmiştir.
- Tanhan, A. (2020). Covid-19 Sürecinde Online selifoto (OSF) Yöntemiyle Biyopsikososyal Manevi ve Ekonomik Meseleleri ve Genel İyi Oluş Düzeyini Ele Almak: OSF'nin Türkçeye Uyarlanması. *Turkish Studies*, 15(4), 1030-1086.
- TDK (2022). Salgın. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 11 Mart tarihinde erişilmiştir.
- TDK (2022). Uzaktan eğitim. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 18 Mart tarihinde erişilmiştir.
- Telli, G. S. ve Altun, D. (2021). Coronavirus (Covid-19) Pandemisi Döneminde Çevrimiçi Öğrenme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 90-107.
- Tesar, M. (2020). Towards a Post-Covid-19 'New Normality?', *Physical and Social Distancing, the Move to Online and Higher Education. Policy Futures in Education*, 18(5), 556-559.
- Todd Watson, R. (2020). Teachers' Perceptions Of The Shift From The Classroom To Online Teaching. *International Journal Of Tesol Studies*, 2(2), 4-6.
- Topaloğlu, M. (2020). Eğitimde Dijital Dönüşüm: Mobil Öğrenmenin Mental İyi Oluş Düzeyi Açısından İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 65-78.
- Türker, A. ve DüNDAR, E. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri. *Millî Eğitim*. 49(1), 323-342.
- Türker, H. ve Yaylak, E. (2011). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde İnternet Tabanlı Öğretim Yönteminin Ders Başarısına Etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29.
- Türküresin, E. H., (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Yürütülen Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğretmen Adaylarının Görüşleri Bağlamında İncelenmesi, *Millî Eğitim*, 49(1), 597-618.
- Uçkaç, K. (2020). Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinde Covid-19 Pandemi Sürecine Bağlı Uzaktan Eğitimin Öğrenci Duygu Ve Davranışları Üzerindeki Etkileri, *Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-11.

- Uğur, A., Coşkun , K. S. ve Şenel, T. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Görüşleri. *Öğretmen Eğitimi ve Öğretim*, 3(1), 17-37.
- Uludağ Ö. (2020). Koronavirüs enfeksiyonları ve yeni düşman: Covid-19, *Adyü Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 118-127. ,
- Ural, O. (2022). Klimik Hepatit Akademisi 2022, Geçmişten Günümüze Pandemiler, 13-15 Mayıs, Çorum (ss.13).
- Uyar, E. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2), 15-32.
- Ünal, M., Bulunuz,N.(2020).Covid-19 Salgını Dönemi Uzaktan Eğitim Çalışmaları Ve Sonraki Süreçle İlgili Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüş ve Önerileri, *Millî Eğitim*, 49(1), 343-369.
- Ütkür Güllühan, N. (2021). Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Uzaktan Eğitim SürecineYönelik Veli Tutumları Ve Teknolojiye Karşı Dirençlerinin İncelenmesi, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 155-177.
- WHO (2020). WHO Advice For İnternational Travel And Trade İn Relation To The Outbreak Of PneumoniaCausedBy A New Coronavirus İn China. <https://www.who.int/news-room/articles-detail/who-advice-for-international-travel-and-trade-in-relation-to-the-outbreak-of-pneumonia-caused-by-a-new-coronavirus-in-china> adresinden 11 Mart tarihinde erişilmiştir.
- Yakut, S., İçbay Ali, S. (2021).Okul Yöneticilerinin Salgın Sürecindeki Yönetim Deneyimleri ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 4(3), 128-156.
- Yamaguchi K, Takebayashi Y (2020) Role Of Focusing On The Positive Side During COVID- 19 Outbreak: Mental Health Perspective From Positive Psychology, *Psychol Trauma*, 12(1), 49-50
- Yaylak, E. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem Ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 187-205.
- Yeşilyurt, H. (2021). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Görüşleri, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 7(2), 378-399.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2020). İstisnai Bir Uzaktan Eğitim-Öğretim Deneyiminin Öğrettikleri, *Alanyazın (Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi)*, 1(1), 7-15.
- Zengin, E., Arslan, Ö., Alu, C. ve Arslan, A. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Pandemi (Covid-19) Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersinin Uzaktan Eğitim Şeklinde İşlenmesine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, *Ekev Akademi Dergisi*, 25(87), 117-142.

EKLER

Ek 1: Uygulama İzin Belgesi

Ek 2: Etik Kurul Onay Belgesi

Ek 3: Görüşme Formu

Sevgili öğretmenler; bu ölçek sosyal bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın süreci ve uzaktan eğitime yönelik algıları konusunda görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Kişisel bilgileriniz ve görüşleriniz üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmayacak olup, ölçeğe vereceğiniz samimi cevaplar isimleriniz kullanılmadan bilimsel bir araştırmada yer alacaktır. İlginize teşekkür ederiz.

Sosyal Bilgiler Öğretmeni Emel Yılmaz- Dr. Öğr. Üyesi Ceren UTKUGÜN

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Covid-19 Salgın Süreci ve Uzaktan Eğitime Yönelik Algıları

Cinsiyet: Kadın Erkek

Kıdem: 1-5 yıl:..... 5-10 yıl:..... 10-15 yıl:..... 15-20 yıl:..... 20 yıl ve üzeri:.....

Görev yaptığı okul türü:

- 1.Covid-19 salgını hakkında genel düşünceleriniz nelerdir? Açıklayınız.
- 2.Covid-19 salgınında Türk insanının tutumu hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Covid-19 salgınının öğrenci ve öğretmenleri ne şekilde etkilediğini düşünüyorsunuz?
4. Covid-19 salgın sürecinde mesleki açıdan kendinizi geliştirmek adına bir şey yaptınız mı? Cevabınız evet ise neler yaptığınızı açıklayınız.
5. Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatında ne tür değişiklikler olacağını düşünüyorsunuz? Öğrenci ve öğretmenler kapsamında değerlendiriniz.
- 6.Covid-19 salgın sürecinde gerçekleştirilen EBA TV ile ders yayını uygulamaları hakkında görüşleriniz nelerdir?
- 7.Covid-19 salgınında uzaktan eğitim sürecinde hangi eğitim programı ya da uygulamalarını kullandınız? (EBA canlı sınıf, Zoom, Youtube, WhatsApp vb.) Kullanmış olduğunuz uygulamalar ile ilgili görüşlerinizi açıklayınız.
8. Covid-19 salgınında uygulanan uzaktan eğitim Sosyal Bilgiler dersi öğretimini nasıl etkilemiştir?
- 9.Sosyal Bilgiler öğretim programının Covid-19 salgınına göre yeniden yapılandırılması gerekirse ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?

10.Covid-19 salgınında Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim sürecinde yaşadığınız sorunlar ve çözüm önerileriniz nelerdir?